

DOMOVINA

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Knafljeva ulica 5

Uredništvo „Domovine“, Knafljeva ulica 5/II, telefon 3122 do 3128

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 9 Din, polletno 16 Din, celoletno 30 Din; za inozemstvo razen Amerike: četrtletno 12 Din, polletno 24 Din, celoletno 45 Din; Amerika letno 1 dolar. — Račun poštno branilca, poštna ura v Ljubljani, št. 10.111.

Delo Zveze kulturnih društev za ljudsko prosveto

V ljubljanski Kazini je v nedeljo zborovala Zveza kulturnih društev. Skoro štiri-sto prosvetnih društev obsega ZKD na območju bivše ljubljanske oblasti z nekaterimi štajerskimi kraji, ki bolj nagibajo k Ljubljani kakor k Mariboru. Številu društev primeren je bil odziv odposlancev, ki so napolnili dvorano ZKD. Bronasta glava nepozabnega ustanovitelja ZKD dr. Gregorja Zerjava je zrla na zbor odposlancev, ko se je dvignil predsednik profesor Fran Jeran in izrekel navzočnim dobro doščico. Burno je bil pozdravljen minister in senator dr. Albert Kramer.

Kljub manjšim dohodkom lepši uspehi

Tajnik dr. Boris Puc je podal lepo sliko zvezinega dela. ZKD je narodno-prosvetna organizacija, ustvarjena za to, da širi prosveto in krepi jugoslovensko misel na deželi. 394 društev obsega danes samo ljubljanska ZKD. Pri tako visokem številu je seveda težavno vzdrževati pravilne stike med članicami in osrednjim društvom. Zato je odbor ustanovil v posameznih središčih na deželi posebne okrožne odbore, katerih naloga je poživljati in smotrno voditi prosvetno delo v svojih okoliših, istočasno pa vzdrževati stalne stike med zvezo v Ljubljani in njenimi članicami. Propagandnemu odseku je uspelo do danes organizirati enajst takih okrožnih odborov. Nadalje si je odbor lani nadel nalogo povečati število predavanj, organizirati idejni tečaj, ustanoviti v dnevniku »Jutro« posebno rubriko za propagando in dajanje smernic našim podeželskim prosvetnim delavcem, izvesti do konca knjižno akcijo in naposled, kar je glavno, čimbolj vzdrževati osebne stike med člani in zvezo. Čeprav je dohodek ZKD začel lani usodno padati, je ZKD dosegla v vsakem pogledu mnogo lepše uspehe kakor kdaj prej.

Slika prosvetnega gibanja

Idejnega tečaja od 4. do 6. aprila se je udeležilo 64 mladih prosvetnih delavcev z dežele. ZKD je pridobila večje število knjig, ki jih je potem knjižnični odsek porazdelil med najpotrebnejše knjižnice. Izpopolnilo se je tudi število iger. Delo odbora je bilo složno, dasi je prihajala ZKD zaradi upadka dohodkov v težave. Na sestanku načelnikov okrožnih odborov 4. novembra je bilo tudi sklenjeno, da organizira ZKD potovanja na svetovno razstavo v Pariz.

Kljub vsem težkočam je zlasti marljivo deloval predavateljski odsek, ki je povečal število predavanj v primeri z lansko poslovno dobo od 88 na 172. Dramski odsek je stavil društvu na razpolago gledališko knjižnico, ki ima 182 iger in 37 glasbenih partitur. Pod vodstvom profesorja Šesta se je vršil zelo koristen dramski tečaj. Načelnik dramskega odseka podpredsednik ZKD ravnatelj Špicar je organiziral v Ra-

dovljici dramski tečaj za ondotni okrožni odbor.

V vseh 394 društvih je včlanjenih 32.435 članov. Ta društva so imela 566 predavanj in 530 drugih prireditev, 438 dramskih predstav in 1194 članskih sestankov. V ZKD je včlanjenih 57 knjižnic večjega in 63 knjižnic manjšega obsega. Vseh 120 knjižnic ima 100.000 knjig. Knjižnice je posetilo 20.000 čitateljev. V ZKD včlanjena društva imajo 44 lastnih domov, 24 kinematografskih aparatov, 3 epidiaskope in 205 društev ima svoje prostore. Premoženje vseh teh društev znaša blizu 12.000.000 Din, bremena pa dva in pol milijona dinarjev.

Okrožni odbori

Tajnik je žel za svoje izvrstno poročilo toplo pohvalo. Ko je prečital še blagajniško poročilo, je poročal inž. Jože Rus o delu propagandnega odseka. Zlasti je opisal snovanje okrožnih odborov, ki zdaj že obstojajo v Radovljici, Sodražici, Grosupljem, Cerknici, Logatcu, Kamniku, Domžalah, Litiji, Metliki, na Jesenicah in v Kočevju. V splošnem so se okrožni odbori izkazali kot prav živi posredovalni organi. Prednjačita zlasti Radovljica in Kočevje. Zaključne besede inž. Rusa so izzvale burno pritrjevanje, ko je naglasil: »Čeprav bi nas zadeli še hujši časi, nikdar ne smemo kloniti, da bi delo naše zveze opešalo ali da bi se drznili govoriti o opustitvi te prosvetne zgradbe, ki je bila zgrajena na trdnih osnovah našega velikega graditelja dr. Gregorja Zerjava. Odbor, ki bi si samo drznil misliti na to, bi kazal samo svojo šibkost, da ne govorim o zgodovinski odgovornosti tistega odbora, ki bi izgubil vso življenjsko silo. Zato je na nas, da izpopolnjujemo in gradimo to našo zgradbo naprej. Pri našem delu naj nas vodita dobra volja in zaupanje, ker nobena nevihta ne traja tako dolgo, da ne bi spet zasijalo zlato in toplo solnce!«

Knjige za širjenje prosvete

Poročilo načelnika knjižničnega odseka Franceta Artnaka nam je med drugim povedalo, da je ZKD z razpoložljivimi sred-

stvi nabavila 3628 knjig in jih porazdelila po mestu in deželi. Upoštevala je vsakogar, vseh pa ni nikoli mogoče v celoti zadovoljiti. Knjižnice naj pridobe čim več čitateljev in naj lepo uredijo izposojanje. Ob koncu se je poročevalec posebej zahvalil ministru dr. Kramerju, ki je daroval za nabavo knjig 2000 Din, in bankski upravi, ki je naklonila 3000 Din. Prav posebej je še pohvalil podeželske knjižničarje, ki požrtvovalno delajo za narodno prosveto.

Novi odbor

Po ugodnem poročilu profesorja Vrhovnika v imenu nadzornega odbora je bila vsemu odboru soglasno podana razrešnica. Sprejet je bil proračun z izdatki in dohodki po 40.000 Din. Po kratkem odmoru so sledile volitve in je bilo izkazano polno zaupanje dosedanjemu predsedniku profesorju Jeranu. Kakor predsednik so bili soglasno izvoljeni odborniki: dr. Bajič, ravnatelj Špicar, pravnik Artnak, Franjo Marn, inž. Rus, Pavle in Božo Borštnik, dr. Puc, Juvan, inž. Zajec, inž. Bevc, Dušan Verbič, dr. Vrčon, Jamnik in dr. Alujevič. V nadzorstvu so profesor Vrhovnik, Urbas in Ribičič. Namestniki so dr. Ahčin, Ivanc in ravnatelj Gruden, a v razsodišču dr. Zalokar, Branko Goslar, Matija Rot, Hanžič in inspektor Gregorka.

Podpirajmo severno mejo

V imenu mariborske ZKD je prinesel bratske pozdrave tajnik Golež in kratko orisal delo mariborske posestrime. Njeno delo se osredotočuje zlasti ob meji v zavesti, da je le narodno zavedno, izobraženo in gospodarsko močno obmejno prebivalstvo najboljši čuvar državne meje. Velika ovira delovanja mariborske zveze je občutno pomanjkanje denarja. Vsakomur, ki jo more podpreti, bo severna meja hvaležna.

Ne pozabljammo kočevarskih Slovencev

Odposlanec sokolskih društev s Kočevskega je zaprosil, da se prosvetno delo ZKD osredotoči na kočevskih Slovencev. Ti so izgubili svojega najmarljivejšega delavca, ravnatelja Janežiča, ki je z závoda za slepe, kjer je veljal za prvovrstnega strokovnjaka, premeščen v neko gorsko vas.

Predsednik profesor Jeran s eje naposled zahvalil vsem odposlancem, ki so omogočili, da je zbor potekel v lepi skladnosti.

Kaj bo z dolgovi kmetov obrtnikov

Z novo uredbo o kmečkih dolgovih izgubi zaščito mnogo ljudi, ki stanujejo v okoliških mest in trgov. Taki manjši kmetje se preživljajo s prodajo svojih pridelkov na trgih, imajo nekateri v hišah najemnike iz mesta. Ako presega davčna osnova za najemnine obdavčeni dohodek od zemljišča, izgubi tak kmet zaščito. Po prejšnjih uredbah je bil tak kmet zaščiten.

Vprašanje, kdo je kmet, je bilo v prejšnjih uredbah dovolj pojasnjeno. Ljudje so dobili

potrebna potrdila od občinskih oblastev. V mnogih primerih so bila taka potrdila preizkušena od sodišča in od njega potrjena. Z novo uredbo se pa vse to ukinja in mora kmet prositi, da mu izda občina izkazilo po novem obrazcu. Vsaj primerom, potrjenim od sodišča, naj bi nova uredba priznala polno veljavo. Mnogo truda bi bilo s tem prihranjenega.

Kaj čaka kmete, bivajoče v okoliških mest ali trgov, ki izgubijo zaščito po novi uredbi,

si lahko predstavljamo, že danes se vlagajo predlogi za izvršbe.

Namen kmečke razdolžitve ne more biti samo ta, da se spravi vprašanje z dnevnega reda, marveč zlasti ta, da se pomaga kmetu, ki na po lastni krivdi zabredel v dolg, da bo spet z veseljem obdeloval svojo zemljo. Nova uredba naj bi bila za ozdravljenje težavnih razmer, v katerih je zdaj kmet. Zeleti bi bilo, da se taki nedostatki odpravijo in da ostanejo pod zaščito tudi tisti kmetje, ki so bili kmetje na osnovi prejšnjih uredb.

V zadnjem času vprašujejo uredništvo kmetje, ki opravljajo tudi razne obrti, zakaj šim davčne uprave ne izdajajo potrdil o davkih za izjave, da so kmetje v smislu nove uredb.

Nedavno so dobile davčne uprave od finančne direkcije okrožnico, naj ustavijo izdajo takih potrdil, dokler ne dobijo potrebnih navodil. Na finančni direkciji so nam pojasnili, da se pripravlja uradno tolmačenje raznih nejasnosti, ki jih imata nova uredba o likvidaciji dolgov in pravilnik k njej. Posebno nejasno je vprašanje kmetov, ki opravljajo poleg kmetovanja še kakšno obrt. Nekdo ima na primer žago, v kateri reže les iz svojih gozdov. Vprašanje je, ali se smatra ta obrt za trgovino ali pa le za predelavo lastnega kmetijskega pridelka.

Se več preglavic povzroča vprašanje trških kmetov-obrtnikov. Uredba daje zaščito le vaškemu kmetu obrtniku. Trge poznamo samo v naši banovini in bi bilo gotovo krivično, če bi izgubili ti trški obrtniki ugodnosti nove uredb. Še bolj pereče je vprašanje kmetov-obrtnikov v naših malih mestih, kakor Kranju, Šoštanju in drugih, da ne govorimo o Ložu, Višnji gori in sličnih starih mestecih. Naši trgi in mala mesta so prav zaradi obilice kmetov-obrtnikov značilne tvorbe.

Enako važno vprašanje je, kaj naj se zgodi s kmeti naših povečanih mest, kakor velike Ljubljane, velikega Celja. Čeprav spadajo upravno te pripojene vasi z značilnimi vaškimi kmeti-obrtniki pod mesta, vendar ni jasno, ali jim gre zaščita ali ne.

Iz različnih takih razlogov se je odločila finančna direkcija, da bo počakala z izdajo potrdil o kmetstvu vse dotlej, dokler ne dobi uradnega tolmačenja raznih nejasnosti v novi uredbi. Zeleti bi bilo, da se te nejasno-

sti odpravijo v prilog prizadetim, ker bi sicer prestrogo tolmačenje moglo ugonobiti velik del našega kmečkega obrtništva, ki je že tako v težavnem položaju.

Vlaganje prošelj za znižanje kmečkih dolgov do 31. decembra

Odkar je izšla uredba o ureditvi kmečkih dolgov in so bili izdani razni pravilniki k njej, se je prav mnogo razpravljalo o nedoslednostih, ki izvirajo iz teh uredb. Kakor se je pokazalo, ni prav nihče zadovoljen s to ureditvijo, ne dolžniki, še manj pa upniki. Uredba je zlasti hudo prizadela naše denarne zadrage, ki bodo, če ostane uredba takšna, kakršna je zdaj, s težavo vzdržale. Zato so poslale naše zadrage po svojih zvezah vladi izpremenjevalne predloge. Na drugi strani zaenkrat ne morejo naše občine izdajati potrdil o tem, da je dolžnik kmet v smislu uredb, ker je finančna direkcija naročila davčnim oblastvom, naj ne izdajajo občinam podatkov o višini davčnih osnov dolžnikov, dokler ne dobijo podrobnih navodil od finančne direkcije, ki jih ta pričakuje iz Beograda.

Te okolnosti so rodile pri prizadetih dolžnikih prepričanje, da bo nemara s to novo uredb prav tako, kakor je bilo z njenimi predhodnicami, ki so se le delno izvajale in je bil tisti dolžnik, ki se je teh uredb natančno držal, neredko predmet posmeha svojih zanikarnih tovarišev. Naj bo z usodo dolgov pri zadrugah tako ali tako, vendar je eno gotovo, da se ureditev kmečkih dolgov med zadrugami in Privilegirano agrarno banko, odnosno državo, ne bo tikala neposredno dolžnikov in torej tudi ne bo mogla imeti vpliva na plačevanje po dolžnikih.

Prav zaradi tega je važno, da opomimo vse kmečke dolžnike na važen rok, ki poteče 31. decembra tega leta. Po členu 26. uredb o likvidaciji kmečkih dolgov morajo namreč dolžniki, katerih dolgovi presega 25.000 Din in ki hočejo doseči znižanje dolga za največ 30 odnosno 50 odstotkov, vložiti v dveh mesecih od razglasitve pravilnika k tej uredbi na pristojno sresko sodišče prošnje za znižanje dolga. Pravilnik je bil razveljaven 31. oktobra in poteče torej rok za vložbo takšne prošnje zadnjega decembra. Za primer, da bi dolžnik ne vložil do tega

dne prošnje, določa tretji odstavek člena 26. uredb, da izgubi s tem dolžnik vsako pravico, okoristiti se z znižanjem dolga.

K prošnji za znižanje mora dolžnik predložiti sodišču tudi naslednje listine: a) potrdilo, da je kmet po določbah te uredb; b) seznam vseh upnikov z navedbo višine in pravne osnove dolgov ne glede na to, kakšne vrste je dolg, kdaj je nastal in ali je obsežen z uredb ali ne; c) seznam in označbo vrednosti vse nepremične in premične imovine (razen pohištva) kakor tudi vseh dohodkov, najsi izvirajo odkoderkoli in iz česarkoli; d) potrdilo občinske uprave o številu hišnih članov in o površini zemljišča, ki ga dolžnik daje ali jemlje v zakup; e) potrdilo občinske uprave o številu in vrednosti živine in drobnice, ki jo redi dolžnik.

S estava vseh teh seznamov vzame seveda mnogo truda in časa, zato določa pravilnik v členu 29., da je dolžnik sicer zavezan predložiti sodišču prošnjo za znižanje dolga v roku dveh mesecev, da pa lahko predloži priloge k prošnji tudi pozneje v roku, ki mu ga določi sodišče.

Nujna dolžnost vsakega kmečkega dolžnika, ki noče zamuditi prilike za znižanje dolga, je torej, da nemudno vloži pri sreskem sodišču prošnjo za znižanje dolga po nastopaem vzorcu:

Sreskemu sodišču v _____

Podpisani J. J., posestnik v _____, občina _____, prosim po uredbi o likvidaciji kmečkih dolgov od 26. septembra 1936 za znižanje svojega dolga. Obenem prosim podpisani, da mi sodišče določi rok za predložitev potrebnih potrdil, ker jih še ni mogel dobiti.

V _____, dne _____ 1936.

J. J., posestnik

Prošnja sama kakor tudi vse priloge so proste vsake kolkovine. Kdor še ni zaprosil pri občinski upravi za potrdilo, da je kmet, naj to nemudoma stori, da bodo moglo občine pravočasno dobiti od davčnih oblastev podatke o višini davčnih osnov, kadar bodo le-ta dobila podrobna navodila od finančne direkcije. Ko je dolžnik vložil prošnjo na sodišče in zaprosil za občinsko potrdilo, lahko mirno čaka nadaljnjega poteka hudo zamotane in zato prav težavno rešljive

TONJE BRDAR:

20

Velika ljubezen

ROMAN IZ PRETEKLIH DNI

»Prav za prav ne bi smel, milostljiva baronica,« je dejal, »in povedati bi moral tudi pazniku. In če ta ne bi molčal — — —«

»Dajte mu tegale, kolikor se vam zdi potrebno,« ga je naglo prekinila Elvira in mu dala zavitek. Nadzornik jo je debelo pogledal, toda ona mu je takoj vse pojasnila, ko je rekla: »Tisoč goldinarjev je.«

Nadzornik je hotel denar odkloniti, toda Elvira ga ni hotela vzeti nazaj.

Pritisnil je na zvonec in nekaj minut nato je prišel jetniški paznik s svetilko in šopom ključev.

»Pojdite naprej do številke dvanajst!« mu je ukazal nadzornik.

Paznik je začudeno pogledal elegantno damo in molče ubogal. Nadzornik je šel z Elviro za njim po stopnicah. Zgoraj na hodniku je paznik odklenil neka vrata.

Zvenketanje ključev in hreščanje vrat je Elviro silno pretreslo. Srce ji je začelo burno utripati.

»Prosim, počakajte trenutek!« ji je vljudo velel jetniški uradnik.

»Nikar mi ne povejte, da sem jaz! ga je vsočila baronica.

Nadzornik je pokimal in stopil v ječo. Elvira je bila razburjena, da se je morala naloniti na steno, drugače bi se bila zgrudila na tla.

Strast, lepi in grenki spomini na ure, ki jih je prebela z njim, so vznemirjali njeno srce.

In ne samo to. Strah jo je bilo pred odločitvijo, ki se mora izvršiti v tej uri. Da, njena usoda, — njena bodočnost, vsa njena sreča, vse je odvisno od ene same besede, ki jo bo Stanko izgovoril.

Čez nekaj trenutkov se je nadzornik vrnil in ji pomignil. Elvira se je opogumila, stopila čez prag in obstala pred vroče ljubljenskim možem.

Uradnik je nalahno prislonil vrata in šel s paznikom nekaj korakov dalje.

V ječi je gorela svetilka. Grofu Stanku so dovolili, da se je smel zabavati s knjigami in pisanjem. Miza je bila pokrita s papirji, na katerih je pisal svoj zagovor.

Stanko se je z desnico opiral ob mizo in presenečeno gledal, kdo prihaja ob tej uri.

Nadzornik mu je naznanil samo to, da ga hoče obiskati mlada dama in grof Stanko si je mislil, da more biti to edino Cvetka.

Toda na prvi pogled je spoznal Elviro, ki je bila spet zakrita v pajčolan.

Obraz se mu je v trenutku izpremenil. Postal je ledeno bladen in oster.

»Vi — baronica? To je presenečenje, o katerem nisem niti sanjal! Kaj vas je napotilo, da ste obiskali mene, od vsega sveta zaničevanega človeka?«

Pri teh trdih, bridkih besedah je Elviro zabolelo srce. Pričakovala je drugega sprejema.

Odernila je pajčolan in šla z razprostrtimi rokami proti njemu:

»Stanko!« je vzkliknila, »tu sem, ker me je srce vlekel k tebi! Naj te tudi ves svet

obsoja, jaz nisem nikoli dvomila nad tvojo nedolžnostjo! Koliko sem pretrpela zaradi tebe!«

Jokala je tako hudo, da ni mogla več govoriti. Prijela ga je za roko in se mu vrgla na prsi ter ga strastno objela. Stanko je bil presenečen, držal je trepetajoče deklo v svojih rokah in srce ga je bolelo.

Nič več ni bil jezen nanjo, da je v ljubosumnosti storila Ovetki toliko gorja. Posadil je jokajočo baronico na stol pri mizi in se oprostil njenega objema. Grenko in bridko je dejal:

»Zakaj si prišla sem, Elvira, da večaš moje in svoje bolečine? Pomagati mi ne moreš, sramote me ne moreš rešiti.«

»Pač, lahko to storim, Stanko,« je vzkliknila. »Morem in hočem te rešiti!«

»Kaj praviš?« jo je začuden vprašal in strmel v njen objokani obraz.

»Da, Stanko, rešila te bom. Tvoja nedolžnost se bo izkazala. Pričo imam, da bo razvzljala uranko očetove smrti.«

»Kaj? Pričo? Kdo je to? Ti?«

»Ne jaz, Stanko. Vse ti bom razložila. Nihče ni kriv smrti tvojega očeta. Tudi tvoj brat Hugo ne. On je samo obrnil sum nate! Ni bil zločin. Tvoj ubogi oče je izpil strup po pomoti.«

Tako je v naglici pripovedovala, Stankove oči so postajale čedalje večje. Na obrazu mu je brala dvom, upanje, začudenje.

Naslanjaj se je ob mizo in drhtel. Z nemirnim glasom je vprašal:

»Ali se bo dalo to dokazati?«

»Da, dokazala bom. Rešila te bom, Stanko! Nezaslužena, sramotnega zapora te

Zapomni si za vse življenje:

Samo Radion vsebuje dobro Schichtovo milo. Zato je Radion tako blag in izdaten.

Pranje z Radionom je tako lahko in preprosto: belo perilo kuhaj 15 minut, volno in svilo pa peri v mrzli raztopini.

Samo

Schichtov **RADION**

PERE
SAM!

VSEBUJE SCHICHTOVO MILO

končne razdolžive kmetov. Nujno opozarjamo še enkrat naše prizadete čitatelje, naj nikar ne odlašajo z ureditvijo te zadeve in naj opozorijo na naš članek tudi vse svoje

sosede, zakaj škodo, ki bi nastala zaradi nevednosti in nepoučenosti posameznikov, bo občutil ves kmečki stan.

di dosedanji člen 22. o financiranju odnosno podpiranju posameznih banovin. Določene so olajšave za plačevanje zemljarine v prav toliki meri, kakor so bile po členu 48. v tekočem finančnem zakonu.

Ministrski svet bo tudi po novem finančnem zakonu pooblaščen, da bo smel izdajati uredbe z zakonsko veljavo v svrhu ureditve in olajšanja gospodarskih razmer v državi.

Gospodarska in finančna politika vlade

V svojem tiskanem poročilu je finančni minister podal pregled novega proračuna. Državni izdatki so določeni na 10.949 milijonov dinarjev in so za 625.5 milijona večji kakor po proračunu za tekočo dobo. V ostalem se, poudarja poročilo, proračun ne razlikuje od prejšnjega. Narodno predstavništvo v glavnem že pozna vladne smernice finančne politike. Vlada je mnenja, da je boljše pospeševati narodno gospodarstvo kakor

Gospodarski položaj v luči proračunskega poročila

Narodni skupščini je bil poleg drugih zakonskih načrtov predložen tudi načrt novega državnega proračuna skupno z novim finančnim zakonom.

Nekaj novih odredb v finančnem zakonu

Novi finančni zakon ima poleg drugih odredb, ki so bile že v prejšnjih finančnih zakonih, tudi nekaj novih odredb in pooblastil. Tako je bil finančni minister doslej po-

oblaščen izdati blagajniške zapiske do skupnega zneska 500 milijonov dinarjev. Po novem finančnem zakonu se ta vsota poveča na eno milijardo, obresti pa so določene na 6 odstotkov. Nadalje bo finančni minister pooblaščen, da bo smel v nasprotju z odredbami točke 2., člena 19. uredbe o javnih delih na predlog poedinih banovin odobriti, da se imajo na ozemlju prizadetih banovin plačevati banovinske trošarine na vino in žganje. V novem finančnem zakonu je ostal tu-

bom rešila. Oh, rada bi dala zate svojo srčno kri. svoje življenje.«

»Mojo nedolžnost boš dokazala? — Res? — Reci, povej mi to še enkrat,« je radostno vzkliknil. »Ali smem verjeti, da boš to storila zame, Elvira?«

»Da,« se je nasmehnila. »Ali zdaj vidiš, Stanko, kako zelo te ljubim.«

»Tega upanja nisem več imel,« je jecjal Stanko in se skušal pomiriti.

Res se že dolgo ni upal misliti na to, da bo oproščen prišel nazaj med svet z neomadeževano častjo. Ta novica se mu je zdela kakor nebeška pesem.

»Oh, ti dobro, plemenito srce!« je zamrmral ves blažen.

Elvira ga je objemala in ga vroče poljubovala na usta, vsa srečna in vesela.

»In potem boš spet moj — moj,« je šepetala. »Moj boš, ljubček! Kako srečna bova!«

Stanku se je zazdelo, kakor bi ga polil z mrzlo vodo.

Izgrgal se je iz njenih rok.

»To — to pričakuješ?« je vzdihnil.

»Kaj ne, potem bo spet vse dobro, Stanko. Vse bo pozabljeno, vse, kar naju je ločilo,« je nadaljevala baronica. »V tem upanju se borim zate. Ljubezen do tebe mi daje moči. Oh, srečnega te hočem storiti, ljubi moj Stanko.«

»Kar zahtevaš, Elvira, se ne more zgoditi. Saj veš, da ljubim drugo!«

»Pozabil jo boš! Stanko, to hočem od tebe! Ali ne naredim vsega zate? Meni se boš moral zahvaliti za rešitev, meni in moji ljubezni! Ampak, pustiti moraš tisto žensko! Obljubi mi, Stanko, da ne boš nič več mislil nanjo!«

»Kaj, tako plačilo zahtevaš od mene? Cvetko naj zapustim?«

»Da, seveda!« je vzkliknila Elvira. »Piši ji, da je razmerje med vama končano, da si moj! Piši ji takoj zdaj, ko sem še jaz tu!«

Stanko je žalostno sklonil glavo, obraz se mu je zresnil in ustnice so mu zatrepetale.

»Kaj se še obotavljaš, Stanko?« je nadaljevala Elvira. »Ne premišluj! Ne zavrzij mojega srca, ki te ljubi bolj ko vse drugo na svetu!«

Burno je zamahnil z roko in stopil od nje. Odločno je dejal:

»Nikoli! Nikoli ne zapustim Cvetke. Šele zdaj te čisto poznam in šele zdaj razumevam, kako malo me ljubiš.«

»Kaj? Nočeš?« je vzkliknila Elvira in strmela vanj obupano in razočarano.

»Saj sem te vendar prav razumel,« je bridko dejal Stanko. »Sredstvo imaš, da dokažeš mojo nedolžnost, toda to misliš storiti le pod pogojem, da zapustim Cvetko in da najina zaroka ponovi?«

»Da, to je pogoj!«

»Tedad pa pojdi!« je zaničljivo vzkliknil. »Ne maram tvoje pomoči! Za tako ceno ne maram kupiti svoje rešitve in svobode!«

Elvira je prebledela. Njeno zadnje upanje se je izpremenilo v nič. A tega moža, ki je zanjo pomenjal srečo, ni hotela izgubiti. Skočila je k njemu, se zgrudila pred njim in mu objela kolena:

»Stanko! Stanko! Moje vse! Nikari me ne zavrzij! Nikari ne rani mojega srca! Kaj ti more dati tisto dekle? Ali te more bolj vroče ljubiti kakor jaz? In, ali te sploh še ljubim?«

Stanko je molčal. Nervozno je premetaval papir po mizi, Elvira pa je nadaljevala:

»Pozabila te je že. Da, tako je. Nič več ne misli nate. Njena ljubezen se je ohladila. Zdaj ko si v nesreči, noče nič slišati o tebi. Njena ljubezen ni bila nič drugega kakor zvit račun.«

»Molči! Iz tebe govorita sovraštvo in ljubosumnost. Ni res, kar trdiš!« je jezno odvrnil.

»In če ti dokažem?«

»Ne bom ti verjel!«

»Oh, kako si zaslepljen! Poslušaj me! Tvoja čednostna Cvetka je postala ljubica francoskega plemiča, grofa Rocheforta!«

»Lažnjivka!« je vzkliknil Stanko in jo pahnil od sebe. »Pojdi zaničujem te!«

Elvira je vstala. Oči so se ji bliskale, prsi so se ji burno dvigale in b'ede ustnice so ji trepetale, ko je sovražno dejala:

»Navadna tatca je tvoja Cvetka! In v tako si se zagledal! Znorel si!«

Stanko je ledeno pogledal žensko, ki je v svoj ljubosumnosti skoraj znorela.

»Takrat se ti ni posrečilo očrtni Cvetke pri meni in danes se ti tudi ne bo. Danes si se pokazala takšno, kakršna si v resnici. Poslušaj, kaj ti pravim: Če tudi Cvetke ne bi bil nikoli videl in če bi bil danes svoboden in moja čast neomadeževana, — tebe ne bi nikoli maral za ženo!«

»In vendar sem bila jaz — sem še tvoja nevesta! Zasnubil si me in mi objubil zvestobo. Ali je bilo to plemenito, častno?«

»Ne — prav imaš. Nisem prav delal, ko sem ravnal po želji svojega očeta,« je odgovoril Stanko in zardel. »Tega ne bi bil smel

pa voditi čisto politiko večanja državnih dohodkov, katere učinki so se pokazali v dobi najhujše gospodarske stiske. Znano je dejstvo, da finančno ravnotežje nič ne koristi, če ga je treba doseči z novimi obremenitvami narodnega gospodarstva. Vlada se pri izvajanju svoje finančne politike oprezno prizadeva, da bi vendarle gospodarskega ravnotežja ne omajala, kajti brez njega ni finančnega ravnotežja. V nasprotju z načeli prejšnje finančne politike izhaja vlada z načela, da brez gospodarskega ravnotežja ni niti proračunskega ravnotežja.

Državni izdatki

Minister je podrobno obravnaval proračunske izdatke in podal tudi poseben pregled o razdelitvi onih 625 milijonov, za kolikor se ima povečati novi proračun nasproti sedanjemu. Osebnih izdatki znašajo 46,52 odstotka, materialni pa 53,48 odstotka celotnih proračunskih izdatkov. Po novem proračunu je določenih v okviru osebnih izdatkov 5515 novih službenih mest. Upokojenec je 63.631 in vojnih invalidov 69.827. Število invalidov se je v preteklem letu zmanjšalo za 315.

Minister je obrazložil tudi državne izdatke. V okviru izdatkov prosvetnega ministrstva je določenih novih službenih mest za 800 učiteljev osnovnih šol, 100 profesorjev na srednjih šolah in 75 profesorjev in nameščencev visokih šol, zlasti pri novi živinogozdravniški fakulteti v Beogradu. V nadaljnjem omenja poročilo glavne podatke o izdatkih zunanjega, notranjega in finančnega ministrstva, ministrstva za vojsko in mornarico, ministrstva za gradbo, prometnega ministrstva in ostalih resorov.

Državni dohodki

V drugem delu obravnava poročilo računске dohodke. Proračunski dohodki so se ocenili na osnovi podatkov iz najnovejše dobe. Proračun dohodkov je bil sestavljen z vidikov, ki dejansko kažejo na to, da se bodo dohodki povečali.

Splošni gospodarski položaj

V tretjem delu poročila se minister bavi s splošnimi gospodarskimi vprašanji. Evropsko gospodarstvo letos nesporno kaže jasnejše lice. Produkcija se je povečala zlasti zaradi znatnejše delavnosti vojne industrije. Povečala se je tudi trgovinska izmenjava blaga.

Dokler pa bodo trajale gospodarske omejitve kakršne so zdaj v veljavi, bo le težko mogoče pričakovati popolne ureditve mednarodnega trgovinskega prometa.

Naše narodno gospodarstvo je zadel hud udarec, ko so bile razglašene mednarodne sankcije proti naši veliki sosedu na zapadu. Zdaj pa se je spet začela obnova trgovinskih odnošajev z Italijo in nepovoljne posledice bodo gotovo kmalu odpravljene. V zadnjih mesecih je v naši zunanji trgovini spet opaziti večjo živahnost. Naglo so se drug za drugim pojavile nove trgovinske pogodbe: s Španijo, Grčijo, Nizozemsko, Italijo, Turčijo, Češkoslovaško, Belgijo, Veliko Britanijo in Francijo. Pravkar se vodijo pogajanja z Madžarsko, Rumunijo in Švico. Letos je bilo uvedeno tudi nadzorovanje uvoza iz neklirinskih držav, zlasti iz onih, nasproti katerim je bil naš izvoz manjši od uvoza. Njegov glavni namen je bil preprečiti odliv zlata v neklirinske države za uvoz onih predmetov, ki bi jih lahko uvažali v okviru kliringov.

Gibanje cen

Splošni indeks cen stalno narašča. Razlika med cenami kmetijskih pridelkov in cenami industrijskih proizvodov se vedno bolj manjša v korist kmetijskemu blagu kar pomeni nastajanje prvega pogoja za izboljšanje položaja našega kmečkega ljudstva. Minister posebej obravnava naraščanje cen kmetijskim pridelkom in ugotavlja na njihovi podlagi znatno izboljšanje notranje trgovine.

Tujski promet

Tudi tujski promet v državi stalno narašča. To so pokazali podatki o zadnji sezoni in v primerjavi z razvojem v zadnjih letih se lahko reče, da bo tujski promet še bolj narasel.

Politični pregled

Minister za trgovino in industrijo dr. Milan Vrbanić in njegov francoski tovariš Paul Bastid in francoski poslanik grof Dampierre so te dni podpisali

novi trgovinsko pogodbo med našo kraljevino in francosko republiko.

Doseženi dogovor bo omogočil znaten razvoj

izmenjave blaga med obema državama. Nakup jugoslovenske pšenice in turščice, podelitev naknadnih kontingentov, povečanje obstoječih kontingentov za izvoz raznega jugoslovenskega blaga v Francijo bodo pripomogli k obsežnemu razširjenju francosko-jugoslovenske trgovine.

Ob koncu preteklega tedna

se je angleški kralj Edvard odrekel prestolu,

da se bo lahko poročil z go. Simpsonovo. Slovo dosedanega kralja od državljanov Velike Britanije je bilo prav pristrčno! Poslovilni govor je imel v radiu. Zdaj se bivši kralj imenuje vojvoda Windsorski in se je odpeljal na Dunaj, kjer je gost barona Evgena Rotschilda. Avstrijska vlada je izdala sporočilo, da se bo vojvoda Windsorski naselil v gradu Enzersfeldu. Kakor poročajo, bo ostal čez zimo v Avstriji in se bo pomladi poročil na Dunaju. Na poročno potovanje pa bo prišel v Dalmacijo.

Zaradi odetopa kralja Edvarda VIII.

je zasedel angleški prestol njegov brat, dosedanji vojvoda Yorški, ki se kot kralj imenuje Jurij VI.

Za kralja je bil po prastarih običajih razglašen zelo svečano. V ponedeljek je novi kralj obhajal svoj rojstni dan in je med številnimi čestitkami prejel tudi ono Nj. Visokeza namestnika Pavla.

Po vesteh iz Valencije

so Francove čete v ponedeljek spet napadle Madrid, a so bile po peturnem boju krvavo odbite.

Napad se je izvršil na treh točkah. Odbor za obrambo Madrida je objavil sporočilo, v katerem pravi med drugim, da se je napad končal s popolnim porazom Francovih čet. Na bojišču je ostalo 200 mrtvih in veliko število ranjenih. Pri Colmenaru so vladne čete sestrelile nacionalistično letalo, ki ga je baje pilotiral Francov brat. Kakor se sodi, večjih bojov čez zimo ni pričakovati, ker vojaštvo zelo trpi zaradi mraza. Posebno Maročani, ki so jedro Francove vojske, s težavo prenašajo zimo.

Na Kitajskem so nastale nove homatije.

Več pokrajin se je uprlo proti nankinski vladi in so uporniki aretirali maršala Cangkajška

storiti, ker sem vedel, da moje srece ne mara zate!»

»To torej uvidevaš. Ampak vse se še lahko izpremeni, Stanko. Zakaj ne poizkusiš? Zakaj me ne moreš ljubiti? Ali jaz nisem tako lepa kakor tista tovarniška delavka?»

»Ne razumeva se,« je dejal Stanko. »Končajva pogovor, ki nama ne bo nič koristil. Za naju ni več svidenja. Našla boš lepšo srečo kakor bi ti jo mogel jaz dati!»

»Nikoli — nikoli!« je obupano vzkliknila Elvira. »Stanko, Stanko, še je čas. Če odkloniš mojo pomoč, si izgubljen!»

»Kupiti me hočeš, razumem. V rokah imaš dokaz, s katerim me lahko rešiš sramote in zapora. S tem dokazom me hočeš kupiti. Če se pa ne prodam, boš mirno gledala, da me nedolžnega obesijo. Kaj ne, da misliš tako?»

»Ali moreš kaj drugega pričakovati? Ali naj vse mogoče stanim zate, da pojdeš, ko boš prost, takoj k Cvetki? Kaj bi jaz imela od tega?»

»Vidiš, kako preračunljiva si. Cvetka ne bi tako mislila in delala. Tako ne govori prava, čista ljubezen. Tvoja ljubezen je samo sebičnost, ki ne prihaja iz srca. Pojdi vendar odtod!« je nato rekel. »Če bom moral sramotno končati življenje, mi bo, čista Cvetkina ljubezen tolažba v zadnji uri.«

»Dobro! Pa pojdi v nesrečo s svojo nebeško ljubeznijo!« je obupano dejala Elvira. Oči so se ji vročično iskriale, obraz se ji je spacificil. Njena ljubezen se je izpremenila v sovraštvo.

»Le pogini, blazni človek, ko pehaš srečo od sebe! In Cvetka, tvoja svetnica — nad njo se bom maščevala! Na tem svetu je ne boš več videl!»

»Propadla ženska, poberi se vendar!« ji je ostro in zaničljivo velel Stanko.

»Da, odhajam. Prepričan bodi, da ne bom z mezineem mignila zate. Če bi te mogla z eno besedo rešiti smrti, bi si dala rajši odrezati jezik! Proklet bodi ti in tvoja Cvetka!»

Odprla je vrata in skočila ven. Spet so se hrešče zaprla vrata, grof Stanko pa se je smehljaj, kakor bi bil pravkar zmagal v boju.

»Da, Cvetka,« je mrmral grof Stanko, »tebi ostanem zvest do groba!»

XVIII.

Jetnica v rotundi

Cvetka se je zelo prestrašila, ko je prišel v sobo Rochefort, ker je mislila, da je poslušal njen pogovor s starim markijem. Rochefortov mračni obraz in temni pogled nista obetala nič dobrega.

»Pojdi ven!« je ostro velel. »Govoriti moram s svojim stricem!»

Cvetka je v naglici pograbila listine, ki so še ležale na mizi, a markij jo je prijel za roko.

»Ostanite tu,« je dejal markij ukazujoče in jezno pogledal nečaka. »Kaj hočeš! Nimam rad, da prihajaš k meni, ne da bi prej prošil, ali smeš priti!»

»Saj nisem tujec,« je ostro odvrnil Rochefort. »Zaradi mene tvoja strežnica tudi lahko ostane tu, če te ne moti, da govorim o družinskih stvareh v pričo tujih ljudi. Meni je tudi prav!«

»Kako pa govoriš,« se je ujezil stari gospod. »Rad bi že gospodarja igral! Dobro te

poznam! Toda mojega potrpljenja je konec. Pokazal ti bom, da si se zmotil v svojih računih. Se imam moč v rokah. Nekoliko pre zgodaj si pokazal, kako bi ravnal z menoj, če bi ti vse prepuštil.«

Za prevzetnega grofa je bilo veliko ponižanje, da je moral v pričo Cvetke slišati take besede. Prebledel je in preteče stopil pred markija.

»Zahtevam, da se oziraš na to, da je tuja oseba v sobi,« je vzkliknil s pritajeno jezo. »Ali me misliš mar zasramovati v pričo nje? Zdi se mi, da se ti je znala gospodična prikupiti in si pridobiti tvoje zaupanje?»

»Da, zaupam ji,« je dejal markij. »Ne draži me več, če hočeš postati moj dedič! Pazi se!«

»To me pa prav nič ne skrbi,« je dejal Rochefort in se zaničljivo smehljaj. Ker me pa, kakor čutim, ne moreš videti in ravnati z menoj kakor s kakšnim smrkavcem, te ne bom več vznemirjal s svojimi obiski.«

»Tvojih obiskov tudi ne potrebujem,« je dejal jezno markij. »Se danes pojdi iz gradu in se ne vrni več, dokler te ne pokličem.«

Rochefort ga je hladno poslušal, samo okoli ušnic se mu je igral nasmešek.

»Ali mi imaš še kaj drugega povedati, stric?« je mirno rekel.

»Da! Pravkar sem izvedel, da si storil nekaj grdega, lopovskega!«

»Kaj? Kaj?« je vzkliknil grof in je presenečen skočil nazaj. Grof je pogledal Cvetko, ker je mislil, da je izdala tajnost o jetnici v rotundi.

Cvetka, ki je vedela, kaj hoče markij povedati, je v strahu trenetala. Proseče je vzdignila roke in ga prosila:

(Dalje)

Zdravi, lepi zobje? Najboljše priporočilo: Vzemi

SARGOV

KALODONT
PROTI ZOBHEMU KAMNU

DOMAČI IZDELEK

in z njim več njegovih generalov in nešteto oficirjev. Upornike vodi maršal Čangsueliang, ki je baje že gospodar položaja v severnih pokrajinah Kitajske. Čangsueliangu se pridružujejo neprestano novi oddelki dobrovoljcev — kitajskih nacionalistov. Vzrok aretacije Čangkajska je baje v tem, da se je kitajskim nacionalistom videl premalo odločen proti Japonci, ki se roče čedalje bolj vznezditi na kitajskem ozemlju. Po japonskih vesteh pa ima vmes prste Rusija in naj bi bil to ruski odgovor na nemško-japonsko pogodbo, ki je naperjena proti Rusiji. Dejstvo pa je vsekako, da ima unormiško gibanje protijaponski značaj. Zadnje vesti pravijo, da čete nankinške vlade hite na pomoč ujetemu maršalu Čangkajsku.

Londonški »Daily Telegraph« obširno poroča o položaju v severnih pokrajinah Kitajske in piše med drugim,

da ima Rusija ob meji znatne vojne sile zaradi naraščajoče japonske nevarnosti

V celem imajo Rusi zdaj tam 10 moderno oboroženih divizij in okrog 600 napadalnih letal najnovejšega izdelka. Japonci pa imajo 17 divizij, ki so znatno slabše oborožene in bi v primeru spopada ne bile kos ruski vojski.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

SVINJE. Na zadnjem ptujskem sejmu so se za kg žive teže prodajali: pršutarji 5 do 6, pitane svinje po 6.50 do 6.75, plemenske svinje po 5 do 5.50 Din; za kg mrtve teže pa po 8.50 do 9.50 Din. Prasce za rejo, stare 6 do 12 tednov, so prodajali po kakovosti od 55 do 140 Din za rilec.

Sven Elvestad:

V ZADNJEM TRENUTKU

Kriminalni roman

»Pač,« je odgovoril Asbjörn Krag, »za čisto nepotrebno smatram aretacijo upravitelja. Jamčim zanj.«

»Saj ne poznate dokazov proti Stenerju,« je pripomnil Biley.

»O, da, poznam vsaj najvažnejše,« je dejal. »Vidim, da imate poleg sebe zavoj. Ali niso v zavoju čevlji gospoda Stenerja?«

Bileya je pogrelo.

»Tako torej, tudi vi veste za ta dokaz,« je rekel. »Ali ste morda celo že z upraviteljem samim govorili o tem?«

»Asbjörn Krag je vstal.

»Kljub trditvi gospoda Bileya,« je rekel, »bi si dovolil pripombo, da sem o nedolžnosti gospoda upravitelja trdno prepričan. Prosim pa gospoda Bileya, naj navede svoje dokaze.«

Namesto da bi odgovoril, je šel Biley h gospodični Konstanci in ji zašepetal nekaj v uho.

Gospodična Konstanca je vstala in pogledala policijskega inšpektorja.

Biley jo je hotel povesti k mizi za pričo, a mlada dama je hladno odklonila njegovo pozornost. Biley je kazal nasproti njej neko nežnost, ki ji je bila, kolikor je mogel Krag opazovati, nad vse zoprna.

»Prva priča, gospodična Konstanca plemenita Billejeva,« je izpregovoril Biley, »želi dati svojo izjavo na zapisnik!«

Sejmi

- 21. decembra: Krašnja, Laško;
- 22. decembra: Črnomelj;
- 27. decembra: Radeče pri Zidanem mostu, Vrhnika;
- 28. decembra: Dob. pri Domžalah, Vitanje;
- 29. decembra: Mirna peč;
- 31. decembra: Kočevje, Zagorje ob Savi.

Drobne vesti

— Zastopniki Zadrčne zveze v Beogradu. »Jugoslovanski kurir« poroča, da sta bila v Beogradu zastopnika Zadrčne zveze iz Ljubljane gg. Gabrovšek in Avsenek in opozorila odločilne činitele na nepovoljno stanje, v katero so našle zadrge, včlanjene v Zadrčni zvezi, zavoljo uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov. Zadrčna zveza je bila predlagala vrsto ukrepov za svojo sanacijo, a vsi predlogi so bili odklonjeni. Eden teh predlogov je bil, kakor javlja »Jugoslovanski kurir«, da bi se Zadrčni zvezi dovolil uvoz neregistriranih Blairovih obveznic iz tujine, ki bi jih prodala v državi. Zadrčna zveza bi na ta način prišla do potrebnih sredstev za saniranje svojih zadrug. Drugi predlog je bil, da bi dravska banovina najela posojilo za sanacijo zadrčne zveze. Prvi in drugi predlog sta se po vesti »Jugoslovanskega kurirja« pokazala za neizvedljiva. Zadrčna zveza bi potrebovala za sanacijo 50 milijonov Din, a je vprašanje, ali bi mogla dobiti ta znesek. Zato se baje že misli na izdajo uredbe o likvidaciji Zadrčne zveze in velikega števila v njej včlanjenih zadrug. Z likvidacijo Zadrčne zveze bi imelo slovensko gospodarstvo veliko škodo. Zaradi tega se v vrstah slovenskih gospodarstvenikov nadejajo, da se bo le dobil izhod iz tega težavnega položaja.

— Podatki o zemljari in obdelanem zemljišču kmetov dolžnikov. Oddelek za državna posestva in kataster v finančnem ministrstvu

opozarja na pravilnik o izvedbi uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov, ki predpisuje, da morajo katastrske in davčne uprave, ki vodijo zemljiški kataster, izročiti v osmih dneh občinam podatke o višini davčne osnove za zemljarino (skupni katastrski čisti dohodek) in podatke o skupni površini obdelanega zemljišča, in sicer za vsakega dolžnika kmeta, ki jih bo zahtevalo pristojno občinsko oblastvo.

— Predlog slovenskih poslancev in senatorjev o kmečkih dolgovih. Poslanci in senatorji dravske banovine, ki ne pripadajo JRZ, so imeli posvetovanje, na katerem so razpravljali o likvidaciji kmečkih dolgov v zvezi s položajem slovenskega zadrčništva. Sprejeli so predloge, ki so jih sestavile Zadrčna zveza v Ljubljani, Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani in Zveza jugoslovenskih hranilnic ter jih v obliki nujnega zakonskega predloga sklenili predložiti narodni skupščini. Tudi ostali poslanci dravske banovine bodo pozvani, naj se jim pridružijo.

DOPISI

JURSINCI PRI PTUJU. Rretaklo nedelje se je pri nas vršilo kmečko-mladinsko zborovanje ptujskega pododborja Zveze kmečkih fantov in deklet, ki je bilo prav dobro obiskano. Predsednik domačega društva od Sv. Lovrenca v Slovenskih gor. Franc Hoč je pozdravil navzočne in otvoril zbor. Nato so govorili o potrebi organizacije kmečkega stanu predsednik zveze Ivan Kronovšek iz Ljubljane, predsednik pododborja Joško Tomažič iz Vitana in predsednik društva od Sv. Jurija ob Ščavnici Vladimir Kreft. Vsi govorniki so orisali dejansko stanje po naših vaseh in naloge, ki čakajo naše organizacije, katere so poklicane, da prinesejo v našo vas novega življenja. Sledila so poročila udeležencev iz

jila pa bom do svoje zadnje ure, da bi bila videla tatu.«

»Koga pa ste videli? S kom ste govorili?«
»S prijateljem Frankom Stenerjem,« je rekla.

»Spoštovana gospodična,« je dejal predsednik, »vse kaže na to, da je Stener tat.«
»To je nesramna laž, ki si jo je izmislil Stenerjev in moj sovražnik!«

»Koga mislite pod tem sovražnikom?«
Gospodična Billejeva je pokazala atašeja Bileya:

»Tistega gospoda tamle,« je rekla. »Da, nikogar drugega. Ta me je v zadnjem letu stalno nadlegoval z ljubezenskimi ponudbami. Nikdar nisem imela miru pred njim, a zdaj hoče izkoristiti tatvino, da bi me ločil od prijatelja Franka.«

»Čista resnica je,« je rekel Biley, »da je Frank Stener splezal skozi okno v sobo. Imam dokaze za to. Našel sem odtiske njegovih čevljev na mehki prsti pred oknom. Tule so čevlji, ki jih je imel takrat obute. Odtiski se prav natančno ujemajo.«

Biley je odvil zavoj — privlekel na svetlo čevlje in jih položil na mizo pred predsednika.

Mlada dama je bila očitno skrajno ogorčena.

»Motite se,« je rekla s tresočim se glasom, »motite se, gospod policijski inšpektor in vi, gospod Biley. Prav tako se motiš ti, ljuba teta!«

Ekscelenca je strmela v nečakinja, ki je nadaljevala:

»Frank Stener ni nameraval po tem notu poiskati svoje gospodarice, kajti v takem primeru bi prišel v poslopje skozi vrata...«

Začela je:

»Najprej se tega zaslisevanja sploh nisem nameravala udeležiti. Ko pa sem spoznala, da sta čast in svoboda prijatelja resno ogroženi, bom izpovedala vse, kar je potrebno.«

»Za božje ime,« je vzkliknila ekscelenca, »ali ne bi hotela tudi vznikov in hlevskih hlapcev imenovati svoje prijatelje!«

Biley je skomignil z ramama.

»Bog pomagaj,« je rekel, »naj bo, kakor hoče, poprej bi si še dovolil pripombo, da bi gospodu predsedujočemu malo označil značaj mlade dame. Prav lahko si predstavljam, da si je za rešitev tega moža, ki ga pozna kot zvestega in poštenega uradnika, izmislila kakšno zgodbo.«

Asbjörn Krag je planil pokonec.

»To je nedovoljeno vplivanje na sodišče!«

»Vi veste prav tako dobro kakor jaz, gospod Krag,« je nadaljeval državnik, »da obstoji osnovan sum, da mlada dama ve za ime tatu, a ga prikriva. Gospodična Konstanca je bila v sredo zvečer med sedmo in osmo uro v ekscelenčini knjižnici. V tem času je bila tatvina izvršena. Gospodična je tatu videla, kakor je sklepati iz njenega obnašanja. Zdaj mu hoče morda pomagati.«

Predsednik je potrkal na mizo.

»Ali ste res videli tatu, gospodična Konstanca?«

»Ne!«

»Vztrajate na trditvi, da ste bili v času, ko je bila izvršena tatvina, sami v knjižnici?«

»Nisem bila sama od sedme do osme ure,« je rekla gospodična Konstanca resno. »Ta-

vaznih vasi in debata o organizacijskem delu y bodoče.

KOG. Prejšnjo nedeljo so se pri nas vršile občinske volitve. Vloženi sta bili dve listi: JRZ in opozicija, ki jo je »Slovenski gospodar označil za družbo JNS, kmetijcev, mačkovcev, komunistov itd. Zmagala je JRZ. Prosimo »Slovenskega gospodarja«, naj nam volitve po privici opiše.

MALA NEDELJA. Sokolska četa je priredila na državni praznik lepo uspelo akademijo, ki je bila deležna zadovoljivega obiska. — V nedeljo 6. t. m. je nastopil kljub skrajno slabemu vremenu sv. Miklavž in obdaroval sokolsko deco, čeprav zaradi krize bolj skromno. — Na Stefanovo ob 3. uri bo uprizorila na malonedeljskem sokolskem odru bratska sokolska četa od Sv. Duha narodno igro »Revček Andrejček«. Po igri »kolo sreče« in prosta zabava. — Sokolska čitalnica je odprta vsako nedeljo in praznik po rani sv. maši do pol 12. ure v zakurjeni Ljudski knjižnici, kjer je mnogo časopisov in zanimivih knjig na razpolago. Obiskujte Čitalnico in Ljudsko knjižnico v Društvenem domu! — »Domovina« bo v bodoče prinašala stalno domače novice, zato tudi po Mali Nedelji naj gre glas: »Le »Domovina« je za nas!« Naročite! Poravnajte naročnino!

ORMOŽ. Na zadnji seji pododbora Zveze kmečkih fantov in deklet za ptujsko okrožje se je razpravljalo o prosvetnem delu za našo vas v bodoči zimi in se je pri tem sestavil obširen delovni načrt. Posamezna društva bodo prirejala gospodarska predavanja in kulturne dneve. Razen tega bodo še druge prireditve. Pododbor bo, kakor zadnja leta, tudi letos priredil dva tridnevna prosvetno-organizatorična tečaja. Prvi bo od 4. do 6. januarja za fante v Ormožu, drugi pa od 19. do 21. marca za dekleta v Ptujju. Vsako društvo pošlje v tečaj po tri člane (-nice), razen tega pa se bodo sprejeli tudi fantje in dekleta iz vasi, kjer društva še ne obstoje. Kdor se želi tečaja udeležiti, naj to čimprej sporoči predsedniku pododbora. Namen tečaja je nuditi našim fantom in dekletom najpotrebnejše znanje o vsem, kar kot javni kulturni delavci na naši vasi morajo vedeti. Poslužite se ugodne prilike in na delo za našo boljšo bodočnost!

SV. VOLFBENIK PRI SREDIŠČU. »Slovenski gospodar« je iz našega kraja priobčil do-

pis, v katerem se po stari navadi strašno zaletava v Društvo kmečkih fantov in deklet, ki mu je zaradi marljivega delovanja trn v peti. Očita nam seje s sklepi o agitaciji za občinske volitve, ki jih je pa dopisnik videl le v bujni domišljiji, ker drugim o tem ni nič znano. Tudi neki fantovski ravs spravlja v zvezo z društvom, kar je samo podlo podtikanje. Vprašamo dopisnika, zakaj ni v svojem dopisu povedal, po kakšnih poslih so hodili »stari fantje« ob uri duhov, v kakem stanju so bili, kako so se obnašali in kam jo je popihal četrti. Pometajte pred svojim pragom. »Slovenski gospodar« je pisal, da so pri volitvah nastopali med drugimi tudi komunisti. Ker pa teh ljudi ne poznamo, prosimo dopisnika, naj jih v prihodnji izdaji javno imenuje, da jih bom spoznali!

Domače novosti Ponovno opozorilo naročnikom

Le še dva tedna in staro leto se bo umaknilo novemu. Zato je skrajni čas, da vsak gospodar obračuna, kje ima kaj dobiti in kam mora še kaj dati. Tak gospodar mora biti tudi vsak naročnik »Domovine«. Vprašati se mora: »Ali ima preljuba »Domovina«, ki je vse leto, teden za tednom, hodila v mojo hišo in me razveseljevala in učila, še kaj dobiti od mene, ali sem že plačal naročnino?« Ni treba čakati odgovora, pogledj, ali še leži pri tebi položnica, ki je nisi izrabil. Tedaj pojdi z njo na pošto in plačaj naročnino ali izroči denar kar pismonoši, ki ti bo dal potrdilo! Ne odlašaj več, da ne bo uprava lista zaradi tvoje neodločnosti prisiljena, pobrati naročnino s poštnim nalogom ali celo ustaviti list. Zato plačajte naročnino brez odlašanja!

Uprava »Domovine«.

* Naše eksportne cigarete in ostali tobačni izdelki, ki so namenjeni za porabo izključno zunaj naše države, se smejo rabiti samo izven Jugoslavije in jih ni dovoljeno uvažati k nam. Zato potniki, ki prihajajo iz tujine ali se vračajo k nam, ne smejo uvažati teh tobačnih izdelkov, ne kaditi jih

pri nas, čeprav so naši izdelki. Uvažanje teh izdelkov pomeni monopolski prestop tihotapstva, ki se kaznuje po ustreznih predpisih. Potniki se opozarjajo, da v lastno korist ne uvažajo pri vstopu v državo eksportnih tobačnih izdelkov, da ne bodo imeli neprijetnih posledic.

* **Novi radijski naročniki,** sporočite svoj naslov upravi tedenske ilustrirane revije za radio, gledališče in film »NAS VAL« v Ljubljani, Knafljeva ul. 5, da Vam pošlje pravkar izišlo božično številko. »NAS VAL« je najbolj pestra ilustrirana revija. Na 44 straneh najdete točne in pregledno urejene programe vseh domačih in inozemskih oddajnih postaj, poročila in slike iz radijskega, gledališkega in filmskega sveta, edinstveno operno prilogo in v nadaljevanjih dve znameniti deli: napeto pisano razpravo dr. Waldemarja Wasielevskega »Telepatija in jasnovidstvo« in senzacionalni roman »500«. Božična številka, ki je znatno povečana, prinaša poleg omenjenih stalnih prispevkov, še nadaljne važnejše članke in povesti: božično črtico »Drobna lučka«, satiro »Nekaj katičnih tragedij v pismih«, koserijo o novi predstavi opere »La Boheme« v ljubljanski operi s slikami, nagradni razpis z ozirom na slikanico iz operete »Dvojno knjigovodstvo«, teta Manica pred mikrofonom, foto kotiček, slike z razstave slikarja Božidarja Jakca, slike iz filmskih ateljev, Zoščenkovo humoresko »Madona« in v prilogi »Po opernem svetu« izvlečke oper »Kraljičin ljubljenc« in »Janko in Metka«. Raznovrsten drobiž, šale in slike dopolnjujejo redakcijski del lista. V programskem delu lista opozarjamo zlasti na sporede kratkovalnih oddajnih postaj, ki jih najdete lahko samo v Našem valu. »NAS VAL« izhaja vsako soboto v Ljubljani. Mesečna naročnina 12 Din

* **Ni plemenitejšega božičnega darila,** kakor je lepa knjiga. Sloviti Vosssov roman »Dva človeka« ti ostane vedno v spominu in ga z užitkom spet in spet bereš. Za naročnike »Domovine« stane vezan 30 Din (namesto 34 Din), mehko vezan pa 20 Din (nam. 24 Din). Naroči se na uredništvo »Domovine«. Založba naročniku takoj pošlje položnico in ko prejme denar, odpošlje knjigo. Za štiri plačane knjige ena po vrhu zastoj. * **Zrtev mraza.** Ozeblo so našli v nekem kozolcu na Betnjavi 47-letno brezposelno

Biley se je zavratno smehljaj.

»Milostljiva gospodična, torej...« je začel.

»Dovolite,« je nadaljevala mlada dama z mirno odločnostjo. »Frank Stener je prišel obiskat svojo ljubico, svojo zaročenko... Jaz sem Stenerjeva nevesta. Ze več mesecev sva skrivaj zaročena.«

Osuplosti stare baronice pri teh besedah se ne da popisati. Udarec je bil tako silen, da ni mogla niti odmedleti.

»Gospod predsednik, tega ne preživim!«

Ljubeznivi policijski inšpektor je vstal, da bi pomiril staro damo.

»Prosim gospoda predsednika, da uvažuje, kar sem rekel prej o plemenitosti gospodične Konstance,« je menil ataše Biley. »Pokazala je posebno junaštvo. Povedala je zgodbo, ki je dozdevno čisto verjetna, a zagotavljam, da je to storila zgolj zaradi tega, da bi rešila tatu Franka Stenerja, ki mu je iz nerazumljivih vzrokov prijateljsko naklonjena. Kar je pripovedovala, je popolna izmišljotina.«

»Resnica je. Prisegam, da je čista resnica!«

»Kar se resnice tiče,« je posmehljivo nadaljeval Biley, »naj samo spomnim milostljivo gospodično, kako malo resnicoljubna je bila doslej. To vam je znano.«

Asbjörn Krag je skočil s stola.

»Ne trpim,« je vzkliknil. »da bi tale možak žalil damo! Če bi se to zgodilo v Franciji, gospod, bi vam napovedal dvoboj.«

Biley se je obrnil k detektivu:

»To se lahko napravi,« je rekel.

Odprl je spet svoj elegantno zlato uro in

spet se je detektivu zadržala ura tako znana. Spomniti pa se ni mogel, kdaj in kje je to uro že videl.

Kakor bi se posvetoval z uro, je Biley nadaljeval:

»Vlak se odpelje zvečer ob 11. uri 10 minut. Povabim vas, da se peljete z menoj do francoske meje. Zadevo lahko opraviva v dveh, treh dneh. Vožnjo do Francije vam plačam.«

»Zakaj pa tudi ne vožnje nazaj?« je vprašal posmehljivo Asbjörn Krag.

»Ker ne bo potrebno,« je odvrnil Biley. »ker boste tam ostali.«

Krag je prekinil prepri in prosil za besedo.

»Ugotavljam,« je rekel. »da za krivdo Franka Stenerja ni nobenega dokaza. Nasprotno, čisto jasno se je izkazalo, da ni izvršil tatvine. Ekselencija sama mu je izdala najsijajnejše izpričevalo o zvestobi in zanesljivosti. Stener ima, kakor sem dognal, prihranjen znesek 20.000 kron (predvojnih norveških kron) Zaradi denarne stiske torej tudi ni mogel krasti. Gospodična Konstanca, ki je doslej iz razumljivih vzrokov prikrižala svojo ljubezen, je s svojo izpovedjo uničila poslednji dvom v Stenerjevo nedolžnost.«

Šef policije je prikimal, Krag pa je nadaljeval:

»Prepričal sem se, da je bila tatvina izvršena šele, ko sta gospodična Konstanca in gospod upravitelj zapustila knjižnico, torej med osmo in deveto uro zvečer.«

Obrnjen h gospodični Konstanci je menil:

»Milostljiva gospodična, ni več potrebno, da bi še prisostvovali tem mučnim prizo-

rom. Zdaj bom nekaj razkril, kar bo morda imelo za posledico novo prestrašenje in ponovno omedlevico.«

»Kakšno razkritje pa bo to?« se je začudil Biley.

»Dovolil si bom razkriti, kdo je pravi tat,« je dejal Asbjörn Krag.

IX. poglavje.

Policijski inspektor ni vedel, kaj bi storil. Bilo mu je, kakor bi sedel na trnju. Vse je napeto čakalo, kaj se bo zgodilo.

Zunaj po hodniku so stopale priče, ki še niso bile poklicane k zaslišanju.

»Gospod predsednik,« je začel Krag, »zdaj, ko je spet mirno, si bom dovolil obširneje očitati ves ta zanimiv primer. Pri tem bom moral različne točke svoje preiskave podrobneje obrazložiti. Po prvih urah preiskave sem se že nagibal k mišljenju, da tatu sploh ni bilo. To se pravi, spoštovane dame in gospodje mislil sem, da sem imel opravka s skrivnostno rodbinsko zgodbo, odnosno, če se smem tako izraziti, z rodbinsko zaroto. Menil sem da so v rodbini sklenili ponižati to sijajno mlado damo, katere odlični in samozavsetni nastop smo pravkar smeli občudovati. Kakor rečeno sem bil o tem že prepričan, kajti le s trdim ponižanjem bi mogla postati mlada doma dostopnejša željam njene tete, gospodične družabnice in gospoda Bileyja. Z drugimi besedami, verjel sem, da si je ekselencija tatvino le izmišljala. Z obdolžitvijo Stenerja pa bi potem, tako sem si mislil, posredno odvrnila mlado gospodično od skrivnega zaročence.«

Ker je vse molčalo, celo Biley ni rekel besede, je Krag nadaljeval:

Katarino Prelesčevu. Bila je čisto onemogla in so jo morali reševalci odpeljati v bolnišnico, kjer so ji odrezali obe nogi.

* **Vsa vojaška pojasnila** v katerikoli zadevi dobite za malenkostno plačilo pri Peru Francu, kapetanu v pokoju, Ljubljana Maistrova ulica 14. Za odgovor je priložiti kolok ali znamko za 6 Din.

* **V smrt je šla** 32-letna delavka Barbaro Svršinkovo so jo našli z octovo kislino zastrupljeno in nezavestno v nekem gozdu pri Podpeči. Prepečljana v mariborsko bolnišnico je kmalu umrla. Zapušča tri nepreskrbljene otroke.

* **Na Dravskem polju spet velik požar**. Nedavno okrog polnoči je nastal požar v gospodarskem poslopiju posestnika Matevža Korena v Cirkovcah. Ogenj se je razširil na gospodarski poslopji posestnika Antona Predikake in Matevža Napasta. Vsem trem posestnikom so zgorela poslopja z vsemi poljskimi pridelki in orodjem vred. Nadaljnje razširjenje ognja so preprečili gasilci iz Mihovcev-Drage na vasi.

* **Živega so pokopali**. V vasi Kružnju blizu Mostarja je že dalje časa bolehal 40-letni kmetovalec musliman Mujan Ačkar. Nedavno jutro je obležal ves premrl. Ker so mislili da je mrtev, so ga po starem muslimanskem običaju položili v grob še pred mrakom, da mrtič ne bi prenočil v hiši. Pol ure po pogrebu pa je šla mimo groba neka stara muslimanka. Čula je ropot in ječanje v grobu. Vsa prestrašena je sklicala Mujanove svoje in vso vas. Hitro so odkopali grob in spravili na dan Mujana, ki se je zvišal v strašnih krčih. Prenesli so ga domov. Toda zaradi prestanega trpljenja, ko je bil živ zakopan v grobu, je po dveh urah resnično umrl.

* **Šest žrtev Mure**. Pri Cmureku se je pripetila v nedavni noči na Muri strašna nesreča. Več mladeničev in deklet se je zvečer odpravilo čez vodo v Cmurek k znanecem na obisk. Tam so se zabavali do pozne ure. Nekoliko vinjeni so se vračali domov. Poleg več deklet so se odpravili nazaj čez Muro Stefan Kolbanek, Lojze Frajger, Martin Tišlerič, Ivan Helbrand in France Vormek. Spočetka je šlo vse gladko od rok. Nenadoma pa so ljudje, ki so stali na bregu, čuli strašen krik od srede reke, kjer je moral čoln zadeti v pečino in se prevrniti. Nemudoma so sklicali

orožnike, finančne stražnike in druge ljudi, ki pa niso mogli pomagati. Rešila sta se le dva fanta, med tem ko je šest fantov in deklet utonilo.

* **Nesreča užitarja**. Nedavno sta gnala užitar Lovko Ivan iz Dolenje vasi in sosed Znidaršič težkega bčka, ki ga je Lovko prodal mesarju, proti Rakeku. Med potjo se je žival ustrašila avtobusa, začela begati sem in tja in pri tem priletnega Lovka s tako silo pritisnila ob obcestno lipo, da si je zlomil desno nogo. Ponesrečenega Lovka so prepečljali v bolnišnico v Ljubljani. Njegovo stanje je glede na visoko starost precej nevarno.

* **Nesreča rudarja**. Iz Zagorja so pripeljali v ljubljansko bolnišnico 25-letnega rudarja Franc Jevšnika, doma iz Podkrajja pri Zagorju. Med delom je padla nanj težka skala ter mu zdrobila nogo.

* **Z lisičjim strupom se je zastrupil**. Na Urbančičevi graščini v Domžalah se je z lisičjim strupom zastrupil in umrl lovski čuvaj Starin Ivan. Pokojni je štel okrog 30 let ter zapušča ženo z dvema nedoraslimi otrokoma. Bil je marljiv in miren človek, vendar pa so se opazili pri njem znaki duševne zmedenosti.

* **Huda nezgoda** je zadela 30-letnega Viktorja Gostinčarja, kletarja v Beričevem. Podirali so drevesa, pa ga je padajoče drevo oplazilo po glavi. Dobil je pretres možganov in notranje krvavitve. V precej hudem stanju so ga prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

* **Nesreča na savinjski železnici**. Nedavno zvečer je šel ob železniški progi nedaleč od Polzele 35-letni Strašnik Alojzij, doma od St. Vida pri Smarju, noseč na rami brzojavno žico. Strašnik, ki je nekoliko gluha, ni slišal od zadaj prihajajočega vlaka. Lokomotiva ga je zavoljo tega zadela. Sreča v nesreči je, da ni v tej zmešnjavi prišel pod kolesje vlaka. Nezvestnega ponesrečenca so naložili na vlak in ga oddali na Polzele v oskrbo tamošnjemu zdravniku, ki pa je odredil, da so ga odpeljali v celjsko bolnišnico.

* **Mežnar se je ubil**. Pri Sv. Mihaelju blizu Maribora so našli 73-letnega mežnarja Franca Križnika v bližini nekega vodnjaka z razbito glavo. Starček je brzkone zadel ob kamen pri vodnjaku in padel tako nezrečno, da si je prebil lobanjo. Obležal je nezavestan v mlaki krvi. Odnesti so ga domov, kjer je kljub zdravniški pomoči izdihnil.

* **Beraški znaki**. Poročevalec zagrebških »Novosti« je zanimivo opisal, kako si berači v Zagrebu pomagajo z znaki. Na vratih hiš je že precej časa opazoval čudna znamenja, ki so na prvi pogled sicer podobna čačkam, ki jih rišejo objestni otročaji, a se vendar vidi, da je v njih neki pomen. Oni dan pa je opazil nekega berača, ki je na vrata hiše, v kateri je prosjačil, s svinčnikom narisal krog in ga prečrtal. Poročevalec je beraču sledil, ga povabil v gostilno in mu tam z malico in pijačo razvezal jezik. Berač mu je razložil nekatere beraške vzajemnosti. Če je na vratih pod ključavnico zarisana navpična črta, pomeni to: Pozor, tu stanuje policaj! Prečrtan krog, zraven pa črka »p« pomeni, da se v hiši dobi pol dinarja, a samo ob petkih. Krog s piko na sredini opozarja na radodarne stanovalce. Trije trikotniki, zraven pa križ povedo beraču: Tu stanujejo tri stare, zelo pobožne žene.

* **V Avstriji so ponarejali naš denar**. Pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča so se zagovarjali 23letni Jožef Hernah iz Jurovskega vrha, 26-letni Ivan Klarič iz Špičnika in posestnik Pavel Udovič od Zgor. Sv. Kungote. Obtoženi so bili, da so razpečavali ponarejene 50-dinarske srebrnike. Ponarejali so jih v Avstriji in prava kovačnica še zdaj ni odkrita. Iz Avstrije so jih obtoženci spravljali na naše ozemlje in jih tukaj spravljali v promet. Po njihovih izjavah so se avstrijski ponarejalci pečali z velikopoteznimi načrti, kako bi svoje delovno območje še razširili in bi poleg kovanega denarja ponarejali tudi naše in avstrijske bankovce. Obtoženi so bili: Josip Hernah tri mesece strogega zapora, Ivan Klarič 10 mesecev in 15 dni strogega zapora, Udovič pa je bil oproščen.

* **Zaradi tatvin obsojena**. Mali senat mariborskega okrožnega sodišča je obsodil Franca Črepinka, ki je januarja vlomil v trgovino Ljudmile Klavorjeve v Radvanju, in Josipa Januša, ki mu je pri tem vplomu pomagal, prvega na tri leta robije in tri leta izgube častnih pravic, drugega pa na šest mesecev strogega zapora pogojno za dobro štirih let.

* **Brez vzroka je usmrtil sorodnika**. Pred malim kazenskim senatom v Celju se je zagovarjal 32-letni sin posestnice Franc Urek s Slogonskega pri Kapelah zaradi uboja in lahke telesne poškodbe. Nekega večera so

»Potem pa sem naletel na okolnost, ki me je prepričala, da je res nekdo ukradel dragulje«.

Biley se je potoglivo zasmejal in nekaj pripomnil.

Krag je preslišal opazko in govoril dalje: »Se pred nekaj urami sem mislil, da je tat odprl skrinjico pri ključavnici na črke. Zaradi tega sem si dovolil vprašati ekselenco, ali v spanju govori. V spanju bi pač lahko izdala ključno besedilo. Pri natančnejši preiskavi skrinjice, ki sem jo izvršil po drugi tatvini, sem opazil na skrinjici neko skrivno napravo. Omarica se je namreč dala odpreti s samim pritiskom na določeno mesto, ne da bi bilo treba poznati ključno besedo«.

Stara baronica se je prestrašila.

»Moj Bog«, je zakričala, »zdaj so pa gotovo vsi dragulji izginili«.

»Ne«, je odvrnil Krag z nasmehom. »Tisto napravo sem uničil. Zdaj lahko odpre skrinjico samo tisti, ki ve ključno besedo. To se pravi, zdaj jo lahko odprem samo jaz. Ekselencina omarica za dragulje je torej ponaredba. Ekselencina mi je pripovedovala, da je bila skrinjica pred dvema mesecema naročena za razstavo«.

»Res, tako se je reklo. Nihče pa menda ne bo stare, ugledne tvrde dolžil, da je ona postavila posebno napravo, ki ne pomeni drugega kakor olajšavo za vlomilce«.

Predsedujoči policijski predstojnik je zamisljeno zazibal glavo.

»Čprav je skoro nepotebno« je rekel Krag. »vendar bom poklical k zaslišanju tudi tvrdkinega inženjerja, ki je izdelal načrt za omarico«.

Krag je dal znamenje Haraldju Bredeju.

Brede je hitro zapustil dvorano in se vrnil z inženjerjem Fjeldom, ki je začuden obstal na pragu, ko je zagledal v nekako sodišče izpremenjeno dvorano.

»Prosim, stopite bliže, gospod inženjer«, je rekel Krag, »rad bi vas nekaj vprašal«. Inženjer se je približal k mizi za priče in tam obstal.

»Ali se spominjate«, je vprašal detektiv Krag, »da je ekselencina pred kakima dvema mesecema naročila pri vas skrinjico za dragulje, ki naj bi bila varna pred vlomilci in ognjem?«

»Da bil sem baš v trgovini, ko je bilo naročilo izvršeno«.

»Kdo je naročil?«

»Dama, ki sedi tamle«, je rekel inženjer Fjeld in pokazal na gospodično Weissmannovo.

Družabnica se je nehote stresla.

Ekselencina je pripomnila:

»Da, toda jaz sem prosila gospodično Weissmannovo, naj naroči skrinjico. Na moj ukaz je šla h Krauseju«.

»Čisto prav«, je odvrnil Asbjörn Krag. »Da pa bo zadeva jasnejša, moram še pripomniti, da vas je bila gospodična Weissmannova spravila na misel o nabavi zanesljive skrinjice za dragulje«.

»To je res«.

»Se lahko morda še spomnite, gospod inženjer, ali je bila gospodična Weissmannova že kdaj prej pri vas?«

»Da, pred tremi meseci«.

»Torej mesec poprej, preden je v imenu ekselencine naročila skrinjico«.

»Prav dobro se spominjam gospodične Weissmannove«, je nadaljeval inženjer. »Ogledala si je več ključavnic na črke in številke, kupila pa ni ničesar«.

Asbjörn Krag je videl, da je državnik Biley zadnjih deset minut neprestano pogledoval na uro. Zdaj pa se je Biley obrnil k ekselenci in ji zašepetal nekaj v uho.

Baronica je prijazno prikimala. Biley ji je poljubil roko in hotel zapustiti dvorano.

Ko je prispel do vrat, ga je Krag očitno začudeno vprašal:

»Vi greste?«

»Da« je odvrnil Biley. »Kakor sem vam že povedal, se moram udeležiti slovesnosti v cerkvi Odršenika, kamor smo povabljeni vsi tuji državniški zastopniki«.

»Kaj pa ta zadeva vas več ne zanima?«

Biley se je priklonil.

»Moj poklic me bolj zanima«, je rekel. »Razen tega kaže da policija meni ne verjame. V dveh urah se tako vrnem. Ekselencina je bila tako ljubezna, da me je za noč novabila«.

Biley se je priklonil nasproti predsedniku in zanutil soto.

Asbjörn Krag je nadaljeval zasliševanje inženjerja Fjelda:

»Ali je bila gospodična Weissmannova morda še večkrat v vaši trgovini?« je vprašal.

»Ne, samo dvakrat, kolikor se spominjam«.

»Kje je stal model za skrinjico?«

»Na stojalu v tvrdkinem prostoru«.

»Ali se vam zdi verjetno, da je imela gospodična Weissmannova priložnost videti ga, ko je bila pred tremi meseci prvič pri vas?«

(Dalje)

pri posestniku Ivanu Ureku na Slogonskem kožuhalu poleg obtoženca še Andrej Duhanič, posestnik Franc Vebler, ki je bil obtoženecv sorodnik, Vinko Krošelj, njegova mati Neža Krašičeva, njegova sestra Neža Kavčičeva, Jože Krošelj in še trije moški. Vsi so bili ves čas dobro razpoloženi in so prepevali. Pozno ponoči sta Franc Urek in Andrej Duhanič šla iz hiše. Oborožila sta se s koloma in čakala zunanjo drevesi, da bi napadla Jožeta Krošlja. Ko so se Vebler, Vinko Krošelj in njegova mati in sestra pozneje odpravili proti domu in stopili iz hiše na dvorišče, sta Urek in Duhanič blizu vodnjaka navalila nanje s koli in začela brez besed udrihati po njih. Franc Urek je udaril svojega sorodnika Franca Veblera s tako silo po levi strani glave, da mu je preklal temenico in senčnico. Zaradi silnega udarca so Vebleru na drugi strani glave popokale žile, zaradi česar se je izlila kri med možgane. Nato je Urek s kolom dvakrat udaril Vinka Krošlja po roki in ga lahko poškodoval, Duhanič pa je zadel s kolen Nežo Krošličovo v desni gleženj, Nežo Kavčičovo v zatilje in križ. Napadalca sta pobegnila. Ureka so pozneje aretirali v Celju, Duhaniča pa pri Brežicah. Veblerja so prepeljali takoj v brežiško bolnišnico, kjer je umrl. Franc Urek je bil obsojen na štiri leta in dva meseca robije in izgubo častnih pravic za dobo petih let.

*** Zrtev fantovskega poboja.** Nedavno so pretepaški fantje močno poškodovali v Vahah Kristanovega hlapca Jožeta Lovšeta. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnišnico, kjer je umrl. Orožniki so aretirali tri osumljence, izmed katerih sta dva že izpuščena.

*** Vlom v gostilno.** V noči na nedeljo je bilo vlomljeno v gostilno pri Favaju na Celovški cesti v Šiški. Vlomilec se je založil z jastvom in s pijačo, vtaknil v žep nekaj denarja in se ogrnil s plaščem, ki je visel na steni. Še preden je bil vlom prijavljen policiji, je stražnik v Stožicah prijel dva tatujca. Tisti, ki je bil oblečen v pravkar ukradeni plašč, je potepuh Radošević, star 30 let, ki se je s svojim pajdašem klatil zadnje čase po naših krajih in ga oblastva že precej dolgo zasleduje zaradi tatvin.

*** Vpričo gostov je umoril svojo zaročenko.** Nedavno zvečer je v Tetovem kuhar Ivan Kovačević v kavarni »Beograd« vpričo številnih gostov z nožem usmrtil Marijo Roškarjevo. Bil je z njo že dalje časa zaročen, toda zadnje čase je bil zelo ljubosumen na občinskega uradnika Stojanoviča. Ko je obračunal s svojo zaročenko, je tudi tega napadel in mu zadal tako hude rane, da dvomijo v bolnišnici nad okrevanjem.

*** Kovačnica tisočakov odkrita.** V Zgornjem Radvanju pri nekem posestniku so izvršili orožniki hišno preiskavo in našli priprave za ponarejanje tisočdinarskih bankovcev in že nekaj ponarejenih bankovcev sredi zaloge barv, papirja in drugih ponarejevalnih sredstev. Kmalu so lahko ugotovili, da sta v času hišne preiskave bila v hiši zloglasni ponarejevalec denarja Franc Rupnik, ki je bil pred nedavnim izpuščen iz kaznilnice, in neki brezposelni mesarski pomočnik iz Studencev. Orožniki so neumorno na delu, da izsledijo nevarnega ponarejalca. Za njim in mesarskim pomočnikom je izdana tiralica. Razen tega so orožniki v zvezi s tem odkritjem aretirali tri osebe in jih oddali v zapor mariborskega okrožnega sodišča.

*** Smrtna posledica napada.** Pred dnevi se je vračal s sejma v Ptuj 62-letni posestnik Franc Pavlič iz Žiže pri Ščavnici. Med potjo so ga napadli neki pretepaški fantje ter mu prebili lobanjo. Pavliča so prepeljali v mariborsko bolnišnico, kjer je zdaj umrl.

*** Svojo ženo je umoril.** Pred mariborskim velikim kazenskim senatom se je zagovarjal 67letni posestnik Matija Rajh iz Hrašta pri Ljutomeru, ker je 4. oktobra usmrtil svojo ženo Ano. Usodnega dne je prišel obtoženec na dom svoje žene Ane v Mursčaku, s katero je živel ločen v sovraštvo. Ob tej priložnosti je mož zahteval, da mu žena izroči polovico izkupička za prožano grozdje. Ko je

Ana to odklonila, je segel obtoženec po dletu in ji zadal pet močnih udarcev, med katerimi so jo trije zadeli na glavo, da se je mrtva zgrudila na tla. Obtoženec je zanimal, da bi hotel ženo usmrtiti, marveč jo je hotel le ostrašiti. Njegov zagovor pa ni resničen. Priča Franc Heric je izpovedal, da je Ana Rajhova sedela pri mizi in čitala.

K njej je pristopil obtoženec in jo z dletom petkrat udaril. Zanimiva je tudi izpoved Marije Žitkove. Rajh je po umoru šel k Žitkovi in ji povedal, da je storil to, o čemer je vedno govoril. Obtoženec sploh ni kazal nikakega kesanja. Senat je obsodil Rajha na deset let težke ječe.

*** Nevarna ciganska trojica.** Orožniki zasledujejo 42letnega cigana Jureta Jovanoviča in njegova mlajša tovariša 18 letnega Milana Nikoliciča in 19letnega Janka Jovanoviča, ki so pred dnevi vlomili v trgovino Anežučkove v Tepanjah pri Konjicah.

*** Vlom v Lučnah.** V hišo posestnika Jurija Oblaka v Lučnah blizu Trate v Poljanski dolini je vlomil 42letni Jakob Peternelj iz Stare Oselice. Domači so ga sicer zalotili, vendar prepozno, ker se je že polastil plena in je nato z njim pobegnil.

*** Tatvine perjadi in žganja.** V zadnjem času je bilo na Bučki in v bližini izvršeno več tatvin perutnine. Najprej so bili iz kokošnjaka Jožeta Bukovca na Siemenu ukradeni dva purana in ena pura. Kmalu nato je neznanec odnesel iz kokošnjaka Alojza Kirarja mlajšega v isti vasi pet kokoši, zatem Cimpermanovim v Jermanjem vrhu tri kokoši in Francu Poljancu na Bučki devet. Ker so ljudje postali previdnejši in so začeli kokošnjake skrbno zaklepiti, tat ni prišel več do perutnine. Zato se je spravil nad žganje. Preteklo soboto je Alojz Kirar v svoji kleti kuhal žganje. Ko je delo ponoči končal, je klet zaklenil in šel spat. Drugo jutro po maši ga je oče poslal v klet po žganje, a ko je prišel do kleti, je našel vrata nezaklenjena. Takoj je zapazil, da je izginila steklenica, v kateri je bilo sedem litrov žganja. Praviijo, da so orožniki tatu že na sledu.

*** Poskusen roparski napad.** V soboto ponoči sta se vračali iz ptujskega kina Ana Kranjčeva in njena hčerka Terezija Kotnikova soproga prosvetnega inspektorja v pokoj, na svoj dom v Ljutomerski cesti. Ko sta prišli do kolodvorskega drevoreda, so ju obkolili štirje mladi moški in zahtevali od njih denar. Ženski sta iz strahu začeli kričati. Le srečnemu slučaju je pripisati, da sta bila v bližini dva varnostna organa orožnik Mramor in stražnik Osterman, ki sta tri tičke ujela, četrti pa je srečno odnesel pete. Vsi trije so znani postopači in delamrzneži, ki so bili že večkrat kaznovani.

*** Zločinca love.** V vrhniški okolici se je potikal neznan, okrog 30 let star sumljiv moški. Dožde ga, da je nedavno vlomil v Marinčovo hišo na Planini pri Sv. Joštu nad Vrhniko. Pri vladu so ga celo zalotili, a se jim je izmuznil. Domnevajo, da straši po vrhniški okolici znani Bradeško, tat in vlomilec, ki je pobegnil iz ljubljanskih zaprov že pred leti.

*** Dva uboja na cesti.** Ko se je 60-letni posestnik Franc Pavlič iz Žiž pri Sv. Janžu v Slovenskih goricah s ptujskega sejma vračal domov, so ga na cesti napadli mlajši ljudje ter ga s poleni tako premikastili, da je obležal nezavesten. Dobil je poškodbe po vsem telesu. Prepeljali so ga v mariborsko bolnišnico, kjer je umrl. Drugi tak sirov zločin se je zgodil pri Rogoznici. Te dni je bil 18-letni kočarski sin France Križanec iz St. Ruperta v Slovenskih goricah na obisku pri posestniku Malingerju v Rogoznici. Zvečer je šel Križanec s tovarišem proti domu, pa ju je na cesti napadla družba pretepačev. Padli so tudi strelji, od katerih je eden zadel Križanca v levo. Ker so divjaki ranjenca tudi premlatili, je obležal nezavesten ob cesti. Šele drugo jutro so ga spravili v bolnišnico, kjer je umrl.

PREKMURSKI GLASNIK

Slaboumnež je ubil starčka. V Gornji Bistrici pri Črensovcih v Prekmurju se je zgodil nenavaden zločin. Nedavno je umrl 73-letni hlapec Ivan Cvetko, uslužben pri posestnici Veroni Jakšičevi. Cvetka so že pokopali, ko je prišel oglednik javit orožnikom, da se mu zdi smrt starega hlapca sumljiva, ker je opazil pri pregledu trupla na glavi za ušesom majhno krvavečo rano. Na podlagi te prijave so orožniki začevo preiskali, državno tožilstvo v Mariboru pa je odredilo izkop in raztelesenje trupla. Preiskava je ugotovila, da je pokojni Cvetko umrl kot žrtev slaboumnega in mutastega ubožca Stefana Horvata, ki je star 43 let ter že nad 20 let živi pri posestnici Jakšičevi, kjer opravlja razna dela. Horvat je ubil Cvetka s česalom za živino. Ko je čistil v hlevu krave, je prišel Cvetko v hlev in gledal Horvata pri delu. To nadzorovanje je slaboumneža tako razkačilo, da je udaril Cvetka z vso silo s česalom po glavi. Ta sprva ni ničesar čutil; ko pa je šel k sosedu, mu je postalo med potjo slabo in padel je v nezavest. Iz katene se ni več mēbudil. Raztelesenje je dokazalo, da je umrl zaradi izliva krvi v možgane, kar je povzročil udarec s česalom. Horvata orožniki sliših niso mogli zaslišati, ker ne more govoriti in ker je slaboumen.

NAŠI NA TUJEM

Iz kolonij naših ameriških rojakov

V Chicagu je avto do smrti povozil Janeza Erčula. Pokojnik je štel 62 let, doma pa je bil iz Velikih Lašč. Istega dne je povozil avto v Chicagu tudi 30 let starega Mihaela Novoseca. V Clevelandu je pa avto do smrti povozil 36letnega Mihaela Bukoviča iz Istre.

V Clevelandu sta umrli Peter Sterk, star 55 let, doma iz Predgrada pri Starem trgu, in Janez Struna, star 45 let, doma iz Fužin pri Zagradcu.

V Flatvilovu je umrla Alojzija Šarkova, rojena Bajtova, stara 62 let, doma iz Kamna.

V Bradocku je umrl Franc Kvarth, star 56 let, doma iz Černice pri Kostanjevici.

V Wittu je umrl Matija Stermec, star 67 let, doma iz Dobrič pri Novem mestu.

V Pittsburgu je umrl Gašper Berkopec, star 50 let, doma iz Vinice v Beli Krajini.

V Galopu je preminila Neža Ganterjeva, stara 67 let, doma iz Stare vasi pri Žireh.

V Hibingu je umrl Franc Lunka, star 45 let, doma iz Zirovnice.

V Buhlu je preminil Marko Petrušič, star 75 let.

Iz Bauer-Hassela (Nemčija) nam pišejo: Glavni tajnik našega Jugoslovenskega delavskega društva g. Martin Stergar, rojen l. 1886. v Dovžah pri Slovenjgradcu, je stavil 11. oktobra 50letnico rojstva. Soustanovitelju društva želimo, da ga nam usoda ohrani čilega in zdravega še mnoga leta! — Oktobra je slavila 55letnico blagajničarka ženskega oddelka našega društva ga. Terezija Onišakova, rojena l. 1881. v Radovljici. V Nemčijo se je priselila leta 1903. Marijini društveni delavci še mnogo let! — Za vedno je zatisnil svoje blage oči delaven član našega društva g. Anton Pajk. Rodil se je l. 1871. v Zabukovju pri Brežicah. V Nemčijo je prispel l. 1904., kjer je delal v rudniku do svoje upokožitve. Pokojnik je zapustil ženo, dva sina in dve hčeri. Rajnkega smo sremljali na njegovi zadnji poti rojaki in domačini v velikem številu, kar je pričalo, kako je bil priljubljen. Blagemu rojaku bo di lahka tuja zemlja, njegovim žalujočim pa naše iskreno sožalje! — Jugoslovensko delavsko društvo »Edinost« v Buer-Hasselu prisrčno vabi člane z družinami in prijatelji na božičnico 26. t. m. ob 16. v prostore Heihoffove gostilne.

ŽENSKI VESTNIK

Za kuhinjo

Pečena cvetača. Cvetačo očisti in razpolovi. Skuhaj jo v slanem kropu. Med tem ko cvetača vre, pa pripravi omako. V kozici razpusti štiri deke sirovega masla, stresí zraven žlico sesekljané čebule in ko čebula porumeni, posuj po čebuli tri deke moke. Ko prične moka rumeneti, zalij z mlekom, da dobiš srednje gostljato omako, ki naj vre 10 minut. Omako osoli in dodaj malo naribanega muškarnega oreha. Nato pretlači omako skozi sito. K pretlačeni omaki, ki se je med tem shladila, primešaj dva rumenjaka in žlico naribanega bohinjkega sira. Kuhano cvetačo ocedi in zloži v kozo, pomazano s sirovim maslom. Pomaži po cvetači omako, posuj še z drobtinami in z naribanim sirom. Zda j kozo postavi v pečico, da se cvetača lepo zapeče.

Telečja jetrna pasteta. Zreži kilo telečjih jetr in 30 dek slanine. V kozici pa prepraži na malo masti eno drobno zrezano čebulo. Zda j zmelji na strojčku jetra, slanino in prepraženo čebulo (zmelji dvakrat). Zmleta jetra malo osoli in popopraj ter dobro zmešaj. Primerno kozo dobro pomaži z mastjo, napolni z zmetimi jetri in peci približno pol ure. Pečeno pusti v kozi, da se shladi, nato zvrni na krožnik, in ko je nasteta popolnoma hladna, jo zreži na tanke kose. Daš s sirovim maslom, kruhom in v oblikah kuhanim krompirjem za večerjo. Če hočeš, da j zraven še čaja.

Telečji kofletji. Kotlete zreži, potolci, osoli in povlajaj po moki. Nato jih na vroči masti lepo zapeci po obeh straneh. Ko so zapečeni, prilij malo vode in dodaj enega ali dva tanko narezana jurčka ter duši vse skupaj do mehkega. Preden daš na mizo, dodaj še tri žlice kisle smetane in ko enkrat prevre, je jed gotova. Zraven daš dušen riž.

Praktični nasveti

Trdo kožo na nogah odstraniš takole: Pripravi si tople vode in v njej drži noge 10 minut. Ker se pa voda hitro shladi, imej več tople vode pripravljene, pa si jo prilivaj, če se voda shladi. Nato si noge hitro obriši in odmočeno trdo kožo z neostrim nožem postrgaj, a ne reži! Nato si namaži ostalo trdo kožo s pet procentnim salicilovim kolodijem (dobiš v lekarni), in ko se kolodij posuši, pusti dva dni. Nato si spet noge skopaj, kožo postrgaj in spet namaži. Tako ponavljaj vsaj petkrat do osemkrat in trda koža bo izgnila. Čim pa opaziš, da se je začela trda koža spet delati, si noge takoj skopaj in namaži. Preglej pa tudi čevlje, če morda ni podloga v čevlju strgana, kar je vzrok raznih otiščancev in trde kože.

Pri izpadanju las pomaga, če si lasišče enkrat na dan in skozi mesec dni namažeš s tole tekočino, ki si jo daš v lekarni napraviti: dva grama kinina, 20 gramov sivkinega cveta, pol grama resorcina, 170 gramov alkohola (70%). Pred uporabo stekleničico dobro stresí, nalij malo na bombaž (vato) in si otiraj kožo na glavi. Tudi večkratno striženje pomaga včasih pri izpadanju las.

Pretrdo zobno ščetko omečhaš, če jo položiš za nekaj ur v vroče mleko in nato izpereš v mlačni vodi. Če je ščetka še vedno trda, tedaj ponovi to večkrat, pa se bo zmečhala.

Podplate čevljev večkrat namaži s firnežem, da ohranijo prožnost in so trpežnejši.

Da obnovimo lesk dragih kamnov, jih položimo za nekaj časa v mandljevo olje. Nato jih zbrišemo z alkoholom.

Umazan klobuk najlepše osnažimo s svežim kruhom. S sredico zdrgni klobuk, posebno umazane dele, nato ga zbriši s čisto krpjo in skrtači.

Marsikdo ne ve, da je kri jegulje zelo hud strup za še tako majhno ranico. Tako zastrupljenje celo zdravnik težko ugotovi. Torej se pazite pri jeguljah, kadar jih pripravljate.

TIVAR
OBLEKE

ZANIMIVOSTI

× **Motta predsednik republike Švice.** Na nedavni seji švicarskega zveznega sveta je bil zvezni svetnik Motta izvoljen za zveznega predsednika za l. 1937. S tem je Motta že petič predsednik Švice.

× **Neguš prodaja dragocenosti.** Kakor so listi te dni že poročali, namerava bivši abesinski neguš v kratkem prodati vso svojo srebrnino na javni dražbi v Londonu. Gre za več tisoč srebrnih namiznih predmetov in drugih reči. En sam servis tehtá 126 kg, a skupna teža namiznih predmetov znaša skoraj pet metrskih stotov. Med predmeti so mnogi takšni, ki so izredno dragoceni. Mnogo je tudi darov, ki jih je neguš za časa svoje vlade dobil od tujih vladarjev.

× **100 otrok je zasula šola.** V 100 km od Lisbone oddaljenem mestecu Fordemosi v Portugalski je prišlo do strahovite nesreče. V neki tamkajšnji šoli. Ko je bila šola nabito polna otrok, se je med poukom nenkrat udri strop v najvišjem nadstropju, ki je nato potegnil za seboj vse stropne do pritličja. V šoli je bilo mnogo učiteljev in učiteljic in nekaj 100 otrok do 10 letne starosti. Poslopje se je porušilo in izpod ruševin so se slišali vzkliki malih šolarjev. Starši so prihiteli obupani na pomoč, da rešijo svoje otroke izpod razvalin. Mnogo mater je padlo v nezavest, očetje pa so ob nevarnosti za lastno življenje reševali izpod razvalin otroke, učitelje in učiteljice. Sklicani so bili vsi okoliški gasilci, ki so prihiteli v največji naglici na kraj nesreče. Izpod ruševin so potegnili mnogo šolarčkov in nekaj učiteljev in učiteljic mrtvih. Razen tega so spravili izpod razvalin 200 otrok in

nekaj učiteljev in učiteljic s hudimi poškodbami. Izmed teh jih je že mnogo umrlo. Zdravniki so prihiteli iz bližne in daljne okolice ter izvedli številne operacije na hudo ranjenih otrokih. Mnogo otrok bo ostalo brez rok in brez nog in mnogo brez vida. Strašna nesreča je po vsej Portugalski povzročila velikansko vznemirjenje in splošno sočutje z otročki.

× **Tisoč oseb je utonilo na Filipinih.** Veliko deževje in druge vremenske neznoge so povzročili strašno nesrečo na nekaterih delih Filipinskega otočja. Zlasti hudo je trpeia dolina Cagayao, kjer je nad 1000 oseb izgubilo življenje pri velikanskih poplavih. Trdi se, da je okrog 50 vasi izginilo z zemlje. Tam, kjer je bilo pred dnevi mnogo mirnih vasi, je nastalo velikansko jezero.

Za smeh in kratek čas

MED KVARTOPIRCI

Dva prijatelja kvartata. Kar vrže prvi karte na mizo in zakriči: »S teboj ne igram več, ker slepariš! Pravkar sem videl, kako si spravil as v žep.«

»Oprosti«, mu odgovori drugi in privleče iz žepa dva kralja s fantom, ali temu praviš as?«

STAROST

Učitelj: »Otroci povejte mi, koliko je kdo star, če se je rodil leta 1883.«

Učenec: »Ali je moški ali ženska?«

V SOBI

Učitelj veroukar: »Povej mi, Milanček, kaj se je zgodilo z Jezusovimi učenci.«

Učenec (po dolgem premišljevanju): »Zdi se mi, gospod katehet, da so vsi pomrli.«

Avgust 1900

KMEČKI PUNT

11

»Seveda.« je Barbara ljubeznivo nadaljevala. »Tvoja žena ni vredna nič. Neumna je, kaj ne? Toda slab računar si, moj gospod! Ti ne veš, kaj je ženska. Žensko srce ne more mirno utripati, če je moško čelo mračno; žensko oko čita jasno v vaši duši, da si ga ni sveti Duh razveselil.«

»In kaj čita tvoje oko?« je vprašal ban Peter.

»Ali naj uganem?«

»Ugani, gospa banica!« se je zasmel ban

»Vi razmišljate, kakšen bo novi kralj Maks.«

»Nekaj že, in dalje?«

»In se jezite na Nikolo Zrinjskega...«

»Ne govori mi o njem,« ji je zlovilno presekala besedo Peter naglo se okrenivši proti oknu.

»Vidite, uganila sem,« je rekla Barbara živahno. »Da, vi se jezite na kneza Nikolo, ki vam je vedno na poti. In po pravici. Ta oderuh, ta cigan vam zastruplja življenje. Ali vas ni goljufal? Za svojega sina Jurija je snubil vašo hčer Ano in zato ste mu izročili madžarske gradove.«

»To je spletkar njegove pokojne žene Katarine Frankopanke in moje pokojne Margarete Tahijeve, ki jo je naučila od tete Jele sestri Nikolina. Jaz pa sem potreboval denarja.«

»In kaj je nastalo iz tega ženskega pletiva? Tvoja Anka je ostala na cedilu, Jurij je vzel nemško gospodično Srkovo, a tudi Nikola ti ni ničesar povrnil, ampak te celo zapletel v pravdo z Gregorijanci.«

»Pustiva to, Bara,« je odvrnil ban, »to so stare reči, zaradi teh me ne boli glava, saj se mše z Zrinjskim tudi že pobotal.«

»Z jezikom da, a n ev srcu,« je ujedljivo pripomnila banica, »toda mene grizejo skrbi, mene, ker sem jaz z obema sinovoma Petrom in Tomažem prikrajšana. Ali mi ni lakomni Nikola hotel odjesti tudi Cesargrada, ko si mi ga pred štirimi leti zapisal? Počakaj še kak mesec, da se bo Nikola oženil z gizdavo Čehinjo Evo Rosenbergovo, ki ima, kakor pravijo, praških grošev na mernike. Kako se bo šele takrat napihoval gospodar Ozlja! In ali te ne sovražijo Gregorjanci še vedno?«

»Kaj je...« in nozabil, da je knez Nikola osramotil moj rod, Bakačevo hčer, in mislim, da se naši dve rodbini ne bosta nikdar popolnoma sprijateljili, vendar pa sem dovolj močan, da pritisnem Gregorjance. Zaradi tega me ne grizejo, ker mi hodi povsodi na pot in se dela, kakor da nisem njegov ban. Bil je sam ban, pa se je tej časti odrekel, bil je kapetan kraljevine in se je prav tako odrekel. Kralj Ferdinand se ga je bal. Ubil je Kacijanarja, pa se mu ni nič zgodilo; sami Turki so pravili kralju, da so ga podkupili. Jaz tega ne verjamem, upal pa sem pač, da mu bo kralj že zaradi sumu odtegnil svojo milost, pa se mu vendar ni nič zgodilo, še celo Medžimurje je dobil. Pretekli mesec je Ferdinand umrl, njegov sin je, kakor sem čul, pozval državni svet v Požun, da se pogovori zaradi preteče turške nevarnosti. Ali je poklical mene, bana? Ni, Nikolo je poklical, zopet tega Nikolo, ki je »hraber, slaven in spoštovan«. Ta človek dela in lenari: skriva se na kak svoj grad, odbija časti, kljubuje kralju, pa zopet skoči pokoncu, razsipava denar, tolče Turke in vse ga slavi. Nikola se obnaša proti kralju kakor deklica, ki se brani in pred ljubljencem skriva, samo da ga še bolj razdraži. Na poti mi je, pravim; zasenčuje me, toda ne morem mu nič, ker je junak, ker je mogočen, ker ima za seboj silno stran ko. Zato ga sovražim.«

»Ali pa se ta stranka ne da razbiti,« je vprašala Barbara.

»Teško, mogoče? Poskusil bom!«

»Kako?« je vprašala banica radovedno.

»Nikola se je na smrt sprl s svojim svakom Tahijem. Tahij ima tu mnogo pristašev, ima prijatelje na kraljevem dvoru; stopil bo na mojo stran in mi pomagal. Zaradi njega sem tudi prišel...«

»Zaradi njega?« se je gospa začudila.

Ze je ban hotel odgovoriti, toda na mah je okrenil glavo proti vratom, za katerimi se je čul glasen govor. Vstopil je sluga in javil, da želita podban in neka stara gospa govoriti z banom. Nekoliko v zadregi je resno odgovoril:

»Reci, da nočem — ne, da ne morem, da imam nujne opravke — nikakor, nikakor!«

Toda v tem trenutku so se za slugo odprla vrata. V sobo je vdrl visok, lep starec, plešast, mračen, z dolgo belo brado in resnim, samozavestnim licem. Potisnil je slugo v stran, stopil naprej, za njim pa je stopila v sobo gospa Uršula Heningova, blede, jezna, z objokanim obrazom. Peter se je zdržnil in prebledel.

»Spoštovani gospod ban!« je začel starec mirno in jasno, »ne zamerite! Čul sem, da imate opravke. Toda nujnejšega ni, kakor Vam ga prinašam jaz. Zgodilo se je nekaj nezaslišanega, razbojniškega. Ban je v naši deželi namestnik kralja, ban mora čuvati pravico vsak čas, zamj ni nujnejšega opravka!«

Ban je stisnil obrvi in ošinil prišleca z jeznim pogledom, toda starec je samozavestno dvignil glavo in mirno gledal Petra, z rokama zadaj za širokim srebrnim pasom, ki mu je ovijal črno haljo.

»Kaj želite, gospod Ambrož?« je ban resno vprašal starca, dočim je banica s plahimi očmi gledala zdaj podbana, zdaj njegovo spremljevalko.

»Za sebe nič!« je odvrnil Ambrož Gregorijanc. »Toda vaš namestnik sem in pripeljal sem pred Vas to plemenito gospo, ki ima mnogo zahtev...«

»Ki ima želeči vse,« je živahno zakričala Uršula, ki je komaj sopla od gneva. »Vse hočem, gospod ban, ker ničesar nimam. Saj veste, kdo sem?«

Peter je prikimal in polglasno rekel:

»Govorite gospa Heningova!«

»Pri Bogu, da bom,« je planila Uršula, dvignila glavo in pritiskala roke na burca prsa. »Ne vem, s čim naj bi začela. Kača se mi vije okrog srca, žalost in bridkost mi stiskata grlo. Oprostite! Greh je in sramota pred Bogom! Saj me boste poslušali, kaj ne? Poslušati me morate, ker ste ban, ker ste plemič, ker ste človek. Poslušati me morate, ker sem žena, mati, vdova — ker bom lahko še levinja. Čujte, prosim Vas! Če Vas v gozdu napade človek in Vam strga z vratu zlato verižico, boste rekli: ropar je, to je njegov poklic, če ga dobim, pojde na vešala. Če Vas pozimi napade gladen volk, boste rekli: nes pametna in divja zver je, to je njegova natura — in s kroglo mu boste razbili glavo. Če Vas sredi polja zaloti divji Turek, boste rekli: sovražnik moje svobode in vere je; z junaško sabljo mu boste vzeli glavo. To je vse popolnoma naravno. Toda kaj boste rekli, če izida krščen človek ubogo rodbino z Judeževim poljubom, če prvi sodnik države vdovi izmami pogodbo, pa jo potem raztrga, pohodi in svoj starodavni grb opljuje? Kaj? Kaj boste rekli, če sivobrači velikaš, ki nosi ob kraju državno zastavo, v temni noči, skrivaj kakor razbojnik ubogo vdovo, uboge otroke iz davne dedovine požene na golo zemljo, na trdi kamen, brez vsega? To ni naravno, to ni človeško; to je zverinsko, to je vražje! Kaj boste rekli na to, gospod ban, kaj?«

Peter Erdödi ni rekel nič.

»Vidim, da me ne razumete,« je nadaljevala Uršula. Blazno govorim, kaj ne? Jezik se mi zapleta, pamet se mi je zmešala. Kako tudi ne? Saj sem skoro izgubila vero v Boga! Pa si bom opomogla. Čujte! Bator je z menoj sklenil pogodbo. To Vam je menda znano?«

»Da,« je odgovoril in mirno motril razjarjeno gospo.

»Po tej pogodbi sem šla stanovat v Stubico, tudi to veste?«

Ban pritrdi, da ve.

»In glejte, kaj se je zgodilo. Nekaj časa sem mirno gospodarila, kakor smo se pogodili. Bila sem srečna, da je mir. Toda bila sem neumna, da sem se zanesla. Tega bo menda teden dni, ko sem z otroki šla na obisk v Brezovico. Tam stanuje s svojo drugo ženo Doro Mrnjavčevićevo gospod Gregorijanc, tast moje hčere. Bila sem na povratku. Pridem v Zagreb. Tukaj mi priteče nasproti blede, prepaden zet Stjepko in zakliče: Tašča, božja strela jih naj zadene, oplenili so vas. Čul sem, da je Bator ta no prodal Tahiju vse svoje imetje, tudi svoj in vaš delež. Vaše ljudi so oni dan z goljufijo odstranil s Susjeda. Ponoči sta prišla kanonik Svesvetički in sodnik Mojzes Humski in sta Tahija uvedla v celo posestvo. Vaše stvari so pometali čez prag. Nihče se ni upiral. Tahij sedi na vaši dediščini. Vse to sem izvedel v mestu, v hiši gospoda Konjskega. Tako je govoril zet Stjepko. Zmračilo se mi je pred očmi. Zakričala sem: »Zet, znorel si, lažeš!« in posili sem se glasno zasmejala. Toda ni bila laž, temveč gola resnica. Sedla sem na voz in se peljala proti Susjedu. Gledam, na stolpu se vije zastava, ki ni ne Batorova, ne Heningova — črn lev na modrem polju, saj jo poznate, zastavo vašega prvega tasta. In ko sem prišla do gradu in potrkala na vrata, se je v oknu pokazal vrag Peter Petričič in zaklical: »Hodite z Bogom, gospa! To je grad milostnega gospoda Ferka Tahija, jaz pa sem njegov oskrbnik.« Vrata so ostala zaprta, pod gradom pa sem našla ranjenega svojega hlapca Andreja Horvata, ki ga je Tahij pognal z grada. Hlapec mi je potrdil, kar mi je Stjepko povedal. Srce mi je zavrelo, toda molčala sem. Kaj naj opravi žena s tremi deklicami pred gradom polnim oborožencev. Ponoči sem prišla v Stubico. Zopet so mi smeje zaklicali z grada: »Tahijev je,« vse moje sovraštvo pa je ležalo pod gradom pod milim nebom. Ni sem imela hiše, ne zavetja, niti toliko kolikor moj zadnji kmet. Moj Bog; Kako sem grešila! Preklela sem dan, preklela noč, preklela svet, preklela vse! Bog ne daj niti Vam niti Vašim otrokom doživeti take noči! Vsak vetrič me ne prevrne, ta udarec mi je pa razparal vso dušo. Gospod Jurij Raškaj me je prenočil, pozneje sem šla k zetu Stjepku v Mokrice, danes pa prihajam k vam gospod ban, in kličem na ves glas: Vrnite mi ugrabljeno dedovino, pomagajte vdovi, obranite sirote, sodite hitro z mečem. Pokažite, da je pravica še na svetu, da lakomna zver ne sme sirotam trgati iz ust vsakdanjega kruha. Ban! V imenu naše kraljevine obtožujem tukaj pred vami Tahija, razbojnika. Dajte mi pravico, dajte!«

Hripavo grlo je ženi odpovedalo. Trepetajoč od nog do glave, stiskajoč svoje močne roke na razjarjena prsa je stala Uršula pred banom. Lice ji je žarelo, ustnice trepetale, oči so se ji svetile, poleg nje pa je kakor stebber stal podban Ambrož in kratko dejal:

»Vse, kar je ta plemenita gospa rekla, je živa resnica, tako mi mojega poštenja!«

Ban je molče gledal v tla; nazadnje je izpregovoril:

»Mogoče, verujem, da je resnica. Gospod Tahij ni pametno ravnal. No, hvala Bogu, v tej kraljevini imamo sodnike in postave in namestu kralja sodim jaz. Sedaj pa nismo pred sodnijo, in vi, plemenita gospa, morate vse dokazati, kar ste rekli. Pravda mora steči po predpisani poti. (Dajta)

»Vse, kar je ta plemenita gospa rekla, je živa resnica, tako mi mojega poštenja!«

Ban je molče gledal v tla; nazadnje je izpregovoril:

»Mogoče, verujem, da je resnica. Gospod Tahij ni pametno ravnal. No, hvala Bogu, v tej kraljevini imamo sodnike in postave in namestu kralja sodim jaz. Sedaj pa nismo pred sodnijo, in vi, plemenita gospa, morate vse dokazati, kar ste rekli. Pravda mora steči po predpisani poti. (Dajta)

»Vse, kar je ta plemenita gospa rekla, je živa resnica, tako mi mojega poštenja!«

Ban je molče gledal v tla; nazadnje je izpregovoril:

»Mogoče, verujem, da je resnica. Gospod Tahij ni pametno ravnal. No, hvala Bogu, v tej kraljevini imamo sodnike in postave in namestu kralja sodim jaz. Sedaj pa nismo pred sodnijo, in vi, plemenita gospa, morate vse dokazati, kar ste rekli. Pravda mora steči po predpisani poti. (Dajta)

»Vse, kar je ta plemenita gospa rekla, je živa resnica, tako mi mojega poštenja!«

RADIO LJUBLJANA

Nedelja, 20. decembra: 8: Telovadba (vodil bo profesor Marjan Dobovšek). 8.15: Prenos cerkvene glasbe iz frančiškanske cerkve. 8.45: Verski govor (ravnatelj Jože Jagodic). 9: Čas, poročila, spored. 9.15: iz Mozartovega carstva (reproduciran koncert; vmes vložki komorne glasbe za pihala; sodelovali bodo: Ravbar Miljutin I. klarinet, Pogelšek Stanislav II. klarinet, Turšič Ivan fagot; pri klavirju profesor Lipovšek). 11: Otroška ura: Nastop malih harmonikarjev pod vodstvom profesorja Pavla Rančigaja. 12: Plošče. 12.15: Pevski oktet rudniških nameščencev iz Trbovelj. 13: Čas, spored, obvestila. 13.15: Kar želite, to dobite (plošče po željah). 16: Ženska ura: Novodobno gospodinjstvo kmečke žene (Franja Brodarjeva). 16.20: Harmonika (Edvard Kovač). 17: Kmetijska ura: O čebelnih kugi (Jože Okorn). 17.20: Lahka glasba (radijski orkester). 18: Prenos iz Zagreba: Otroci pojo. 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura: Kulturna stremiljenja bosansko-hercegovskih muslimanov (Hamza Humo iz Beograda). 19.50: Slovenska ura: Vipavske zdravice in popevke (Akademski oktet); Po Vipavski dolini (Filip Terčelj). 20.30: Večerni koncert radijskega orkestra. 21.15: Violinski koncert Leona Pfeiferja (pri klavirju profesor Marjan Lipovšek). 22: Čas, vreme, poročila, spored. 22.15: Za dobro voljo (radijski orkester).

Ponedeljek, 21. decembra: 12: Ruske balalajke (plošče). 12.45: Vreme, poročila. 13: Čas, spored, obvestila. 13.15: Domači zvoki (plošče). 14: Vreme, borza. 18: Zdravniška ura: Prebavljanje in prebavnost jedi (dr. Anton Breclj). 18.20: Gabriel Faure: Balada za klavir in orkester (plošče). 18.40: Kulturna kronika: Ivan Cankar in slovensko gledališče (Ciril Debevec, režiser). 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura: Gospodarski značaj lova v Jugoslaviji (dr. Milan Marinović, univ. profesor iz Beograda). 19.50: Zanimivosti. 20: Prenos z Dunaja: Weber »Oberon«, opera. 22.20: Čas, vreme, poročila, spored. 22.35: Za oddih (plošče).

Torek, 22. decembra: 11: Šolska ura: Božična akademija II. doške in dekliške meščanske šole v Ljubljani. 12: Reproduciran koncert kozaških pesmi. 12.45: Vreme, poročila. 13: Čas, spored, obvestila. 13.15: Opoldanski koncert radijskega orkestra. 14: Vreme, borza. 18: Pester spored (radijski orkester). 18.40: Filozofsko predavanje: Vzgoja in dresura (dr. Stanko Gogača). 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura: Slovenski božični običaji (Rudolf Dostal iz Ljubljane). 19.50: Zabavni zvočni tednik. 20: Odlomki iz Stravinskega suite »Zar tica« (plošče). 20.15: Hudičev kabaret, zvočna igra. 21: Debussy: Nokturni (plošče). 21.30: Slovenija v slikah, klavirski koncert Josipa Rahe Rajheniča. 22: Čas, vreme, poročila, spored. 22.15: Veseli zvoki

Sreda, 23. decembra: 12: Virtuozni igrajo (plošče). 12.45: Vreme, poročila. 13: Čas, spored, obvestila. 13.15: Vse mogoče, kar kdo hoče (plošče po željah). 14: Vreme, borza. 18: Mladinska ura: Trikrat Mont Blanc (Kopinšek Andro). 18.20: Mladinska ura: Naredimo si krasnograd-kaleidoskop. (Miroslav Zor). 18.40: Pravno predavanje: Likvidacija kmetijskih dolgov (Valentin Bidovec, sodni starešina). 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura: O postanku božičnih običajev (Ivo Franič iz Zagreba). 19.50: Šahovski kotichek. 20: Pevski koncert Pavle Lovšetove s spremljevanjem radijskega orkestra. 21.20: Citraški dueti (Emil Mezgolits in Stefan Okrupa). 22: Čas, vreme, poročila, spored. 22.15: Bodimo veseli (radijski orkester).

Četrtek, 24. decembra: 12: Daljni vzhod v glasbi (plošče). 12.45: Vreme, poročila. 13: Čas, spored, obvestila. 13.15: Orgelske skladbe na ploščah. 14: Vreme, borza. 18: Božično zvonjenje. 18.10: Našim malim za sv. večer (vodstvo in recitacije Mila Šaričeva, člani narodnega gledališča v Ljubljani). 19: Čas, vreme, poročila, spored. 19.30: O jasilah (msgr. Viktor Steska). 20: Zvonovi z naših cerkva pojo... 20.20: Trnovski cerkveni zbor bo pel božične pesmi. 21: Köhler: Pastirska idila za flavto in klavir hkratu s petjem. 22: Nagovor. 22.10: Božični akordi. 24: Prenos polnočnice iz cerkve sv. Cirila in Metoda.

Din.	Din.	Din.
200	180	300
290	220	500
340	240	700

Sterneck
CELJE 97

LJUBLJANA - KAZNO - NAGORU - NASTOP

Petek, 25. decembra: 9: Koncert »Sloge«, godbe na pihala. 9.45: Verski govor (dr. Tominec). 10: Prenos cerkvene glasbe iz stolne cerkve. 11.15: Božični zvoki (plošče). 11.30: Božič otrok (Slavica Vencajzova). 12: Operne speve s spremljevanjem radijskega orkestra bo pela Zlata Gjungjenčeva. 12.45: Vreme, poročila. 13: Čas, spored, obvestila. 13.15: Koncert radijskega orkestra. 16: Koncert tamburaškega zbora. 16.45: Narodni slavijo božič I (plošče). 17.30: Paul Claudel: Marijino oznanjenje, misterij v štirih dejanjih. 19: Čas, spored. 19.05: Narodni slavijo božič II (plošče). 19.50: Zvonjenje. 20: II. del Bachovega božičnega oratorija (sodelovali bodo: pevski zbor »Sloge«, Franja Golobova, Adrian, Mirko Premelj in radijski orkester). 20.50: Grieg: Sonata v G-duru, op. 13, za violino in klavir (plošče). 21.20: Za božično razpoloženje (radijski orkester). 22: Čas, vreme, poročila, spored. 22.15: Bach: Maša v h-molu (plošče).

Sobota, 26. decembra: 8: Vesel pozdrav (plošče). 8.30: Telovadba (15 minut za ženske, 15 minut za moške; vodil bo profesor Marjan Dobovšek). 9: Čas, spored. 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz frančiškanske cerkve. 9.45: Verski govor (dr. Gvidon Rant). 10: Koncert radijskega orkestra. 11.30: Otroška ura (Manica Komanova). 12: Koncert vojaške godbe. 13: Čas, spored, obvestila. 13.15: Koncert vojaške godbe. 16: Prenos z razstave kanarčkov in pevcev vrivcev (ženska realna gimnazija). 16.20: Pisan spored. 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura: Srbska kraljica Jelena Anžuvinska (dr. Dragomir Marič, profesor iz Beograda). 19.50: Pregled sporeda. 20: Radio Ljubljana v l. 1836. (pisan večer iz starih časov; besedilo sestavil Ivan Rob; izvajali bodo člani radijske igral-ske družine in radijski orkester). 21.45: Čas, vreme, poročila, spored. 22: Večer za naše izseljence. 23.30: Svojci pošiljajo pozdrave in častitke izseljencem.

MALI OGLASI

KOŽE DIVJAČINE

kune, lisice, dihurje, jazbece, kupuje L. Rot, krznarstvo Ljubljana, Mestni trg 5.

KOLESA prodajam zaradi zime že od januarjev 480 naprej, ter sestavne dele po močno znižanih cenah. Ivan Magdalenc, Rače pri Mariboru.

HUBERTUS

nepremočljiv, temnosiv in v različnih barvah po Din 250.— ter vsa druga oblačila po neverjetno nizkih cenah pri **PRESKER-JU**, Ljubljana Sv. Petra c. 14.

SLABOTNIM

Sodobni človek živi v prilikah skrajne živčne napetosti: depresije, nespečnost, prerana ostarelost, živčna preutrujenost — vidite na čem trpe danes mnogi! Medtem je znanstveno dognano, da regulira ekstrakt iz žlez močne in zdrave živali (»KALEFLUID«), ko preide v organizem, izočevalno delo vseh žlez krepi organizem in uravnoveša živčni sistem tako da postane človek spet močan in »posoben« za delo in borbo za svoj obstanek. Brezplačna detajlna literatura, zahtevajte: Beograd, Masarčkova 9, Miloš Marković. — »Kalefluid« se prodaja v lekarnah. 8 br. 10537/33

NOVOST! Samo Din 98.—

št. 63.719 Cenena, a dobra **Shoock-Profi** zapestna ura, točno regulirana, lep kromiran okrov zapestnica iz usnja — številčnica in kazalo osvetljena (Radium)

Din 98.—

Zahtevajte veliko cenik ki ga dobite zastonj in poštne prosto. Velike izbire ur, zlatnine in srebrnine

Lastna protokollirana govorna ur v tujici

H. SUTTNER, LJUBLJANA

RADIO LJUBLJANA

Uredništvo: 20. december 1941, Ljubljana
Izdava: 20. december 1941, Ljubljana
Tisk: 20. december 1941, Ljubljana

Za Božič! Najpriladnejše darilo so čevlji

39 49 39 59 39 59 89 129 149

Bata